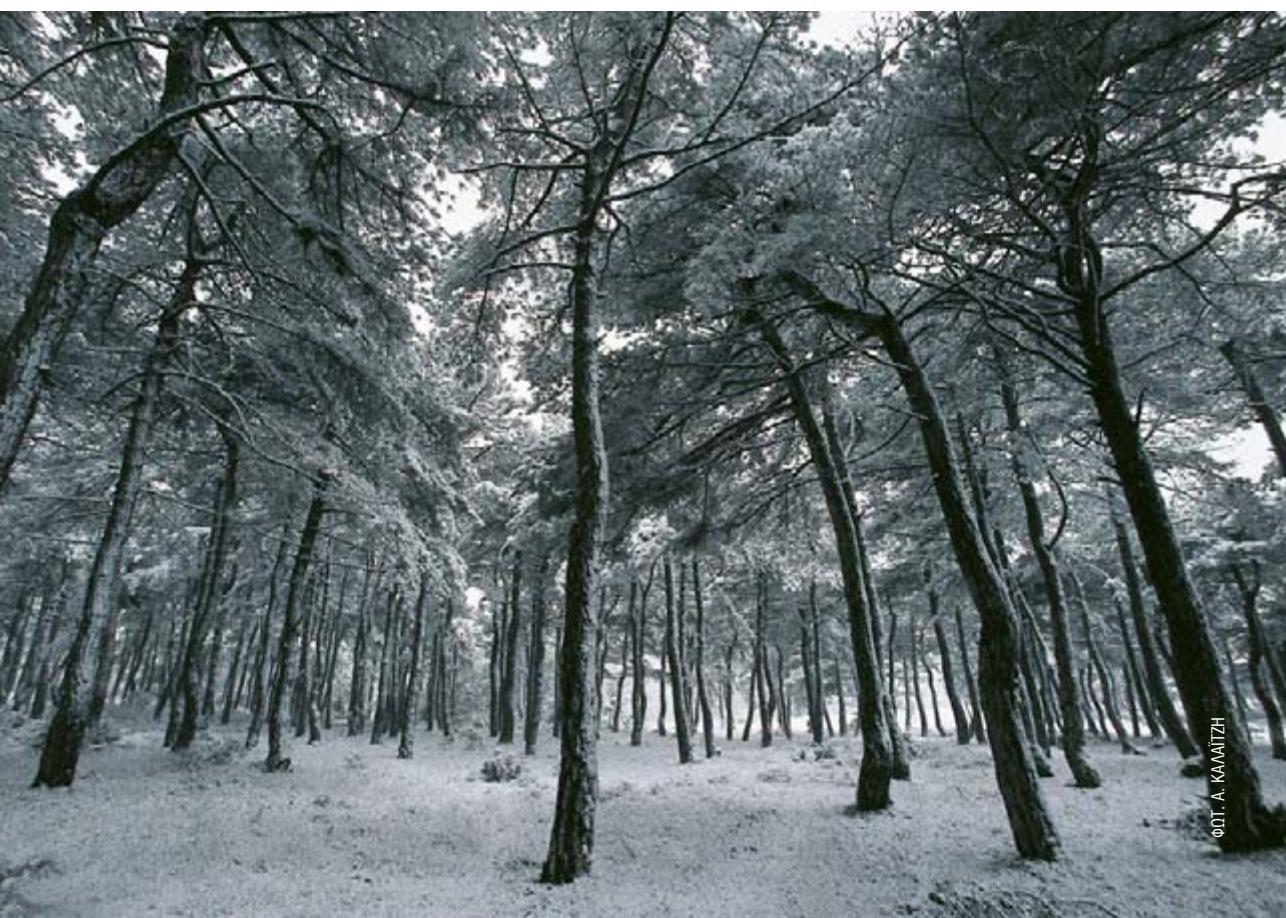

ΦΩΤ. Γ. ΑΖΟΡΑΗΣ

ΦΩΤ. Α. ΚΑΜΑΙΤΖΗ

ΔΑΣΟΣ

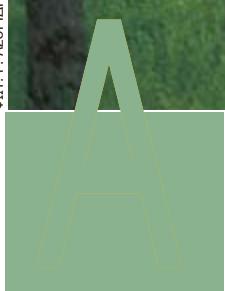
Δαδιάς - Λευκίμης - Σουφλίου

ΚΕΙΜΕΝΟ: ΘΕΟΦΙΛΟΣ Δ. ΜΠΑΣΓΙΟΥΡΑΚΗΣ

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ: WWF ΕΛΛΑΣ, Γ. ΑΖΟΡΙΔΗΣ, ARKTOS IMAGES

ΦΩΤ. Γ. ΑΖΟΡΙΔΗΣ

ναρωτιέμαι, πότε πέρασαν κιόλας τόσα χρόνια. Από τότε, που για πρώτη φορά στα τέλη της δεκαετίας του '70, διάβαινα τις "έυχατες πύλες" της Αλεξανδρούπολης και ξεκινούσα ν' ανακαλύψω, ποια Ελλάδα υπήρχε από εκεί και πάνω. Στους στενούς τότε δρόμους, που τα στρατιωτικά οχήματα ήταν περισσότερα από τα πολιτικά, περνούσαν, από τα μάτια μου γαλήνιες πεδιάδες με ήπιους λοφίσκους, τοπία παραποτάμια κοντά στον μεγάλο Έβρο, ονόματα πόλεων θρησκιά, που πάντα συμβόλιζαν για μένα το μακρινό,

Ένας τόπος μοναδικής σημασίας για την επιβίωση μερικών από τα πιο απελούμενα είδη αρπακτικών πουλιών στην Ελλάδα και στην Ευρώπη.

Περιήγηση στα χιονισμένα πευκοδάση της Δαδιάς. ΦΩΤ. Α. ΚΑΛΑΪΤΖΗ - ΦΩΤ. ΑΡΧΕΙΟ ARKTOS IMAGES

το εξωτικό και άγνωστο. **Σουφλί, Διδυμότειχο, Ορεστιάδα,** εκεί στην άκρη της Ελλάδας, στις βιορειοανατολικές της ευχατιές. Η Δαδιά βέβαια τότε ήταν ένα άσημο χωριό, που περνούσε κυριολεκτικά απαρατήρητο.

Στα μέσα της δεκαετίας του '90 ένα βιβλίο μεγάλου σχήματος έφτασε στα χέρια μας. Ο τίτλος του ήταν "ΕΙΚΟΝΕΣ ΑΠΟ ΤΗ ΔΑΔΙΑ" και δημιουργός του ο **Νίκος Πέτρουν.** Μέσα από τις εκθαμβωτικής ομορφιάς σελίδες του, ανακαλύπταμε ένα φυσικό περιβάλλον και μια ποικιλία έμβιων όντων, που ήταν αδύνατον να υποψιαστούμε όταν, τόσα χρόνια πριν, προσπερνούσαμε την περιοχή αδιάφοροι. Ανακαλύπταμε επίσης έναν τόπο μοναδικής σημασίας για το φώλιασμα και την αναπαραγωγή μερικών από τα πιο σπάνια και απειλούμενα είδη αρπακτικών πουλιών όχι μόνον στην Ελλάδα αλλά και στην Ευρώπη. Η επόμενη κίνησή μας ήταν μια επίσκεψη στον Έβρο. Τη φορά αυτή δεν προσπεράσαμε την πινακίδα της Δαδιάς αλλά είχαμε ως κύριο

προορισμό μας τη Δαδιά.

Σήμερα, οχτώ χρόνια μετά την πρώτη εκείνη επίσκεψη, βρισκόμαστε και πάλι στον ωραιό χώρο του Οικοτουριστικού Κέντρου της Δαδιάς, κοιμόμαστε στο δωμάτιο "Βασιλαετός" του ξενώνα και ξυπνάμε το πρωί στην αγκαλιά του δάσους. Συναντάμε και πάλι μερικούς από τους παλιούς εκείνους φίλους, τους γκριζουμε μαζί τους τα ποτήρια μας και συζητάμε για το παρόν και το μέλλον της γύρω φύσης και της άγριας ζωής.

Το οδοιπορικό που ακολουθεί δεν περιορίζεται μόνον στο χώρο της Δαδιάς, επεκτείνεται και στη γύρω περιοχή, που περιλαμβάνει το **Σουφλί**, το **Τυχερό** και τη **Λευκίμη.** Στόχος μας είναι να δει και να γνωρίσει ο επισκέπτης τις περιουσότερες δυνατές ιδιαιτερότητες του τόπου και να επωφεληθεί από τη γαλήνη και ποικιλομορφία του τοπίου, την ηρεμία του αυτικού περιβάλλοντος και τη φιλοξενία των κατοίκων στα υπέροχα καταλύματα που έχουν δημιουργηθεί τα τελευταία χρόνια. Θα έχει

όμως ο επισκέπτης ακόμη μια σημαντική εμπειρία. Φεύγοντας από την περιοχή αυτή του Έβρου θα αισθανθεί μια εθνική υπερηφάνεια, καθώς θα διαπιστώσει πόσο λαμπρά μπορούν να είναι τα αποτελέσματα στον τομέα της προστασίας του περιβάλλοντος και της άγριας ζωής, όταν υπάρχει αγαστή συνεργασία φορέων, πολιτείας και κατοίκων.

ΜΙΑ ΣΥΝΤΟΜΗ ΑΝΑΦΟΡΑ ΣΤΟ ΧΩΡΟ ΤΗΣ ΔΑΔΙΑΣ

*Ποια είναι όμως η Δαδιά;
Ποιοι είναι οι λόγοι που κάνουν το οικοσύστημά της τόσο ιδιαίτερο;*

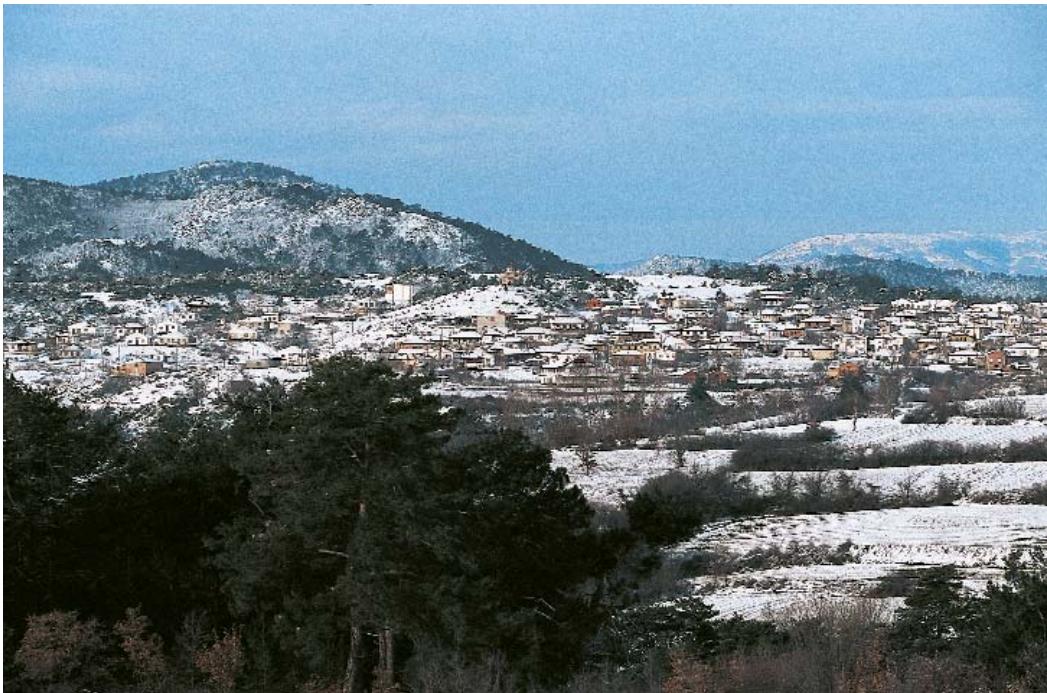
Πρέπει αρχικά να πούμε, ότι η ευρύτερη περιοχή, που περιλαμβάνει το Δάσος Δαδιάς, Λευκίμης και Σουφλίου, βρίσκεται στο κέντρο του νομού Έβρου, στα σύνορα της Ελλάδας με την Τουρκία. Το ανάγλυφο της περιοχής είναι εξαιρετικά ποικίλο και χαρακτηρίζεται από μικρές και μεγάλες κοιλάδες,

αιμέτρητους λοφίσκους, βραχώδεις κορυφές, θεματιές και χαράδρες με πλούσια ρέματα, απέραντες δασωμένες εκτάσεις αλλά και πολλά ξέφωτα ανάμεσά τους, που δημιουργούν ένα μοναδικό μοναδικό βιοτόπιον.

Για πρώτη φορά προστατεύθηκε η περιοχή από την πολιτεία το 1980, με κοινή υπουργική απόφαση των Υπουργείων Γεωργίας και Πρώην Συντονισμού. Με την απόφαση αυτή καθιορίσθηκαν και τα όρια της **Προστατευόμενης Περιοχής Δαδιάς, Λευκίμης, Σουφλίου**, με συνολική έκταση **430.000 στρέμματα**.

Σ' αυτή την έκταση περιλαμβάνονται και δύο πυρήνες ή **Ζώνες Ανστηρής Προστασίας** με έκταση **72.900 στρέμματα**. Στους πυρήνες απαγορεύεται η ελεύθερη είσοδος των επισκεπτών, όπως επίσης το κυνήγι και η εγκατάσταση μόνιμων υποδομών. Επιτρέπονται η κτηνοτροφία, η καλλιέργεια των χωραφιών και η μελισσοκομία. Οι δασικές εργασίες για την αντιπυρική προστασία του δάσους και για τη δημιουργία φυσικών μικροβιοτόπων, καταλλήλων για την ενίσχυση της τροφής των

Χάρη στην ύπαρξη των σπάνιων αρπακτικών πουλιών στην περιοχή, ο οικισμός της Δαδιάς (ονομασία που προέρχεται από την λέξη “δαδί”) έγινε διάσημος σε πανελλήνιο και διεθνές επίπεδο. φωτ. Α. ΚΑΛΑΪΤΖΗ - φωτ. ARKTOS IMAGES

ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΗ ΠΕΡΙΟΧΗ ΔΑΔΙΑΣ - ΛΕΥΚΙΜΗΣ - ΣΟΥΦΛΙΟΥ

σπάνιων αρπακτικών πουλιών, πραγματοποιούνται βάσει ειδικού σχεδίου που έχει εκπονηθεί για τους πυρήνες και μόνον κατά τη διάρκεια του φθινοπώρου, οπότε έχει ολοκληρωθεί η αναπαραγωγική δραστηριότητα των αρπακτικών πουλιών. Ένα τέτοιο σχέδιο, που εφαρμόζεται με επιτυχία από το Δασαρχείο Σουφλίου, έχει συνταχθεί από το

WWF Ελλάς ήδη από το 1995.

Πού οφείλεται όμως η σημαντικότητα της περιοχής και γιατί ιωχύει αυτό το ειδικό καθειστώς προστασίας; Η απάντηση πρέπει να αναζητηθεί στη θέση της. Η γειτνίαση της με τον ανατολικό μεταναστευτικό διάδρομο μεταξύ Ευρώπης και Αφρικής, που είναι τα στενά του Βοστόρου, έχει ως αποτέλεσμα την παρουσία σπάνιων μεταναστευτικών πουλιών. Πράγματι, στο Δάσος της Δαδιάς έχουν παρατηρηθεί 36 από τα συνολικά 38 είδη **ημερόβιων αρπακτικών πουλιών** που ζουν στην Ευρώπη. Από αυτά, άλλα ξεχειμωνιάζουν στην περιοχή, άλλα περνούν από αυτήν κατά τη μετανάστευσή τους και περίπου 19-20 είδη φωλιάζουν στο Δάσος της Δαδιάς. Ανάμεσά τους είναι και ο **Μαυρόγυπας** (*Aegypius monachus*), ένα είδος που διατηρεί εδώ την μοναδική αναπαραγόμενη αποικία στην Ελλάδα και στα ΝΑ Βαλκάνια. Ο μεγάλος αριθμός των ειδών και οι πληθυσμοί των αρπακτικών πουλιών που φιλοξενούνται σ' αυτό το δάσος, οφείλονται στους άφθονους και διαθέσιμους χώρους για τροφή και φώλιασμα, που διατηρήθηκαν ως σήμερα χάρη στην ήπια οικονομική δραστηριότητα των κατοίκων. Το μωσαϊκό λοιπόν των βιοτόπων - όπως αναφέρθηκε πιο πάνω - και η ήπια εκμετάλλευση των φυσικών πόρων συνετέλεσαν στην ύπαρξη της μεγάλης βιοποικιλότητας της περιοχής, η οποία φιλοξενεί μοναδικά και σπάνια είδη χλωρίδας και

πανίδας. Η ορνιθοπανίδα της Προσπατεύομενης Περιοχής Δαδιάς χαρακτηρίζεται ως εντυπωσιακή, αφού έχουν παρατηρηθεί μέχρι σήμερα 221 είδη και μάλιστα σε μεγάλους αριθμούς. Σύμφωνο βέβαια για την περιοχή αποτελεί ο Μαυρόγυπας, με 20 περίπου φωλιές πάνω σε γέρικα πεύκα και με συνολικό πληθυσμό που υπολογίζεται σε 90-

Μαυρόγυπας *Aegypius monachus*

Στο Δάσος της Δαδιάς εξακολουθεί να υφίσταται η μοναδική αναπαραγόμενη αποικία Μαυρόγυπτα στην Ελλάδα και στην ΝΑ Ευρώπη, που μαζί με τον πολύ μεγαλύτερο πληθυσμό της Ισπανίας, αποτελούν τα τελευταία υπολείμματα του μεγαλύτερου αυτού είδους αρπακτικού στην ήπειρο μας.

100 άτομα. Δύο επιπλέον είδη γυπών ζουν στην περιοχή, το **Όφυο** (*Gyps fulvus*) και ο **Ασπροπάρδης** (*Neophron percnopterus*), που έχεται κάθε καλοκαίρι από την Αφρική. Το τέταρτο είδος ευρωπαϊκού γύπα, ο **Γυπαετός** (*Gypaetus barbatus*), ο μοναδικός που είχε απομείνει στην περιοχή από το είδος, εξαφανίσθηκε από την περιοχή κατά την δεκαετία του '90. Επειδή θεωρήθηκε ότι ένα από τα βασικότερα προβλήματα των γυπών είναι η έλλειψη τροφής, καθιερώθηκε από το 1987 σ' ένα ορισμένο ξέφωτο του δάσους η "ταΐστρα", ένας ειδικός χώρος εναπόθεσης

(*Haliaeetus albicilla*), που επίσης έχουν παρατηρηθεί στην ταΐστρα το χειμώνα. Άλλα αρπακτικά πουλιά που παρατηρούνται στην Προστατευόμενη Περιοχή είναι ο **Χρυσαετός** (*Aquila chrysaetos*), ο **Σταυραετός** (*Hieraetus pennatus*) και η ύπαρξη περίπου 30 ζευγαριών **Φιδαετών** (*Circaetus gallicus*), που εδώ εμφανίζονται με πληθυσμούς πυκνότερους από κάθε άλλη ελληνική περιοχή.

Οι **Γερακίνες** (*Buteo buteo*), είναι άφθονες, τις συναντάμε διαρκώς πλάι στο δρόμο. Σε σημαντικούς επίσης πληθυσμούς απαντώνται οι **Σφηκιάρηδες** (*Pernis apivorus*), τα

Μαυρόγυπας *Aegypius monachus*.

Οι μαυρόγυπες φωλιάζουν στις κορυφές των ώριμων δέντρων κατασκευάζοντας μεγάλες φωλιές. Στην περιοχή προτιμούν τα Μαυρόπευκα, η επίπεδη κορυφή των οποίων προσφέρεται για τη στήριξη της φωλιάς τους. Χρησιμοποιούν επίσης και τις παλιές τους φωλιές, που με τα χρόνια γίνονται τεραστίων διαστάσεων, φαρδιές μέχρι 3 μέτρα και ψηλές έως 2 μέτρα !

τροφής για τους γύπες, που αποτελείται από νεκρά ζώα, αφού ως γνωστόν οι γύπες είναι αποκλειστικά πτωματοφάγα πουλιά.

Σ' αυτή την ταΐστρα έχουν παρατηρηθεί τους χειμώνες να συχνάζουν και 4-5 ανήλικοι **Βασιλαετοί**. (*Aquila heliaca*), ένα από τα σπανιότερα είδη στον κόσμο. Εξίσου σπάνιοι είναι και μερικοί νεαροί **Θαλασσαετοί**

Ξεφτέρια (*Accipiter nisus*) και τα **Διπλοσάινα** (*Accipiter gentilis*). Και τα 4 συνολικά είδη των **Ευρωπαϊκών Κίρκων** (*Circus sp.*) έχουν παρατηρηθεί στη Δαδιά, όπως επίσης και 9 είδη **Γερακιών** (*Falco sp.*), με πιο σημαντική παρουσία του **Χρυσογέρακα** (*Falco biarmicus*), που φωλιάζει σε βραχώδη σημεία της περιοχής. Εκτός απ' όλα αυτά τα ημεροδιά

Όρνιο *Gyps fulvus*.

Ένας από τους τέσσερις ευρωπαϊκούς γύπες. Ενώ στην Ιβηρική χερσόνησο αφθονεί, με αποτέλεσμα να μην χαρακτηρίζεται απειλούμενο σε ευρωπαϊκό επίπεδο, στην Ανατολική Ευρώπη λίγες μόνο φυσικές αποικίες έχουν απομείνει, καθιστώντας το απειλούμενο είδος σε αυτή τη γεωγραφική ενότητα και επιβάλλοντας την εφαρμογή μέτρων προστασίας του.

Νεαρά Όρνια όπως αυτά της φωτογραφίας από τις αναπαραγόμενες αποικίες της Βουλγαρίας, της Κροατίας ή του Ισραήλ, επισκέπτονται την τάιστρα της Δαδιάς κατά τις μακρινές τους μετακινήσεις, σύνηθες φαινόμενο για τα νεαρά και ανώριμα Όρνια, που μετακινούνται πολύ έως ότου φθάσουν στην αναπαραγωγική τους ηλικία των 5-6 χρόνων.

αρπακτικά φωλιάζει επίσης ένας μεγάλος πληθυσμός από τον αρκετά σπάνιο **Μαυροπελαργό** (*Ciconia nigra*). Αναρίθμητα άλλα μικροπούλια αλλά και νυχτόβια ειδη ζουν και πεταρίζουν καθημερινά στο χώρο της Προστατευόμενης Περιοχής, που δεν διαφέρει από έναν αληθινό ορνιθολογικό παράδεισο. Η θαυμαστή ζώωσ βιοποικιλότητα της περιοχής δεν εξικνείται μόνον στην - ούτως ή

σε μεγάλους αριθμούς και δεν είναι σπάνιο να τα συναντήσει κανείς, αφού, σε αντίθετη με ότι συμβαίνει σε άλλες περιοχές, εδώ κινούνται ωχετικά ανενόχλητα. Από τα 48 ειδη θηλαστικών που συνολικά απαντώνται στην περιοχή σημαντική είναι η παρουσία 17 ειδών νυχτερίδων, από τα οποία τα περισσότερα κατατάσσονται στα "Κινδυνεύοντα είδη". Δεν θα έπρεπε τέλος να παραλειφθεί η ανα-

ΦΩΤ. Γ. ΑΖΟΡΙΔΗΣ

άλλως- πλουσιότατη ορνιθοπανίδα. Ένας ολόκληρος κόσμος έμβιων δύντων ζει και κινείται στα σκιερά και απόκρυφα σημεία του δάσους, στους λόφους και στα ξέφωτα, στις ζεμαντίες και στις χαράδρες της Δαδιάς. Λύκοι και αλεπούδες, ζαρκάδια και αγριόγατες, βίδρες και αγριογούρουνα υπάρχουν

φορά στην **Ερπετοπανίδα** της περιοχής, που θεωρείται η πλουσιότερη σε αριθμό ειδών και πληθυσμών σε ολόκληρη την Ευρώπη. Αυτό αποδεικνύεται από την εμφάνιση μέσα στα όρια της Προστατευόμενης Περιοχής Δαδιάς 29 ειδών ερπετών και 11 ειδών αμφιβίων, τα περισσότερα από τα οποία τελούν υπό

Γερακίνα *Buteo buteo*.

Κοινό είδος αρπακτικού πουλιού που αφθονεί στο Δάσος Δαδιάς. Στη χειμωνιάτικη επισκεψή μας οι Γερακίνες συγκεντρωμένες στις αγροτικές περιοχές επιπτηρούσαν τα χωράφια από τις ηλεκτρικές κολώνες ή τα μοναχικά δέντρα για να κυνηγήσουν την τροφή τους.

Χώρος τροφικής ενίσχυσης των γυπών ή απλά ταΐστρα. Η τροφική ενίσχυση των γυπών με νεκρά ζώα που μεταφέρονται μέσα στους πυρήνες της Προστατευόμενης Περιοχής ξεκίνησε συστηματικά το 1987. Η τροφική ενίσχυση αυτή είναι σημαντική τόσο κατά την περίοδο που τα πουλιά κλωσσούν και μεγαλώνουν τα μικρά τους, όσο και για τα πρώτα χρόνια της ζωής των νεαρών.

Τα δρυια συγκεντρώνονται πολλά μαζί γύρω από το νεκρό ζώο έτοιμα να διεκδικήσουν την καλύτερη θέση για φαγητό δημιουργώντας συνεχείς ανταγωνισμούς κυρίως μεταξύ τους. (Δεξιά επάνω)

ΦΩΤ. Κ. ΠΙΣΤΟΛΑ - ΦΩΤ. ΑΡΧΕΙΟ WWF ΕΛΛΑΣ

ΦΩΤ. Κ. ΠΙΣΤΟΛΑ - ΦΩΤ. ΑΡΧΕΙΟ WWF ΕΛΛΑΣ

Ασπροπάρης

Neophron percnopterus.

Είναι ο μικρότερος από τους τέσσερις ευρωπαϊκούς γύπες. Μεταναστευτικό είδος, επιστρέφει από την Αφρική στις αρχές του Απριλίου. Οι κάτοικοι της Δαδιάς τον ονομάζουν "Του κούκου το άλογο" γιατί κατά την παράδοση είναι πουλί το οποίο φέρνει το κούκο την Άνοιξη. Οι πληθυσμοί του Ασπροπάρη μειώνονται συνεχώς χωρίς να έχουν προσδιοριστεί οι ακριβείς λόγοι γι' αυτό. Μια πιθανή αιτία είναι η κατανάλωση τροφής επιβαρυμένης με χημικά στους χώρους διαχείμανσης στην Κεντρική Αφρική, προκαλώντας μείωση της αναπαραγωγικής τους επιπτυχίας.

ΦΩΤ. Κ. ΠΙΣΤΟΛΑΣ - ΦΩΤ. ΑΡΧΕΙΟ WWF ΕΛΛΑΣ

Λευκοσουσουράδα *Motacilla alba*.

Τρέφεται με έντομα που συλλαμβάνει στο έδαφος ή στην επιφάνεια του νερού.

ΦΩΤ. Κ. ΠΙΣΤΟΛΑΣ - ΦΩΤ. ΑΡΧΕΙΟ WWF ΕΛΛΑΣ

Φλώρος *Carduelis chloris*.

Η φύση μερίμνησε για την τροφή των πουλιών στις δύσκολες μέρες του φθινοπώρου και του χειμώνα, προσφέροντας τους καρπούς, δύο ως οι κατακόκκινοι καρποί της αγριοτριανταφυλλιάς.

καθειστώς προστασίας.

Η ιδιαιτερότητα της γεωγραφικής θέσης της Δαδιάς στα όρια της Ευρώπης και της Ασίας, η ποικιλία της γεωμορφολογίας αλλά και το κλίμα, που είναι μεταβατικό από το μεσογειακό στο ηπειρωτικό, έχουν ως αποτέλεσμα την παρουσία υπάνθινων ειδών πανίδιας.

Κάποια από αυτά τα είδη έχουν εδώ το ανατολικότερο ή δυτικότερο όριο εξάπλωσής τους, ενώ άλλα βροειοευρωπαϊκά είδη παρουσιάζουν εδώ την νοτιότερη εξάπλωσή τους. Χαρακτηριστικά παραδείγματα αποτελούν τα μικροπούλια **Αμμοπετρόκλης** (*Oenanthe isabellina*) και **Παρδαλοκεφαλάς** (*Lanius nubicus*), που είναι αιγαιικά είδη και η κατανομή τους προς την Ευρώπη σταματάει αντίστοιχα στη Θράκη και στον Έβρο. Κάποια ερπετά και αμφίβια Ευρωπαϊκής κατανομής, όπως η **Λιβαδόσαυρα** (*Lacerta praticola*) και η **Κοκκινομπότινα** (*Bombina bombina*) έχουν το νοτιότερο άκρο εξάπλωσής τους στην Θράκη, ενώ κάποια αιγαιικά είδη, όπως η **Ασπιτική Οχιά** (*Vipera xanthina*) και η **Αβλεφαρόσαυρα** (*Ophisops elegans*) παρουσιάζουν τη δυτικότερη εξάπλωσή τους κυρίως στη Θράκη.

Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΗΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΡΟΛΟΥ ΤΟΥ WWF ΕΛΛΑΣ ΣΤΟ ΧΩΡΟ ΤΗΣ ΔΑΔΙΑΣ.

Χάρη στην ευαίσθητη θέση της στα σύνορα με την Τουρκία, η ευρύτερη περιοχή του Έβρου ευτύχησε να μην δεχθεί σωρεία επενδύσεων και βιομηχανικών δράσεων που θα υποβάθμιζαν το περιβάλλον της.

Έτοι με ανθρώπινες δραστηριότητες ήταν ήπιας μορφής και περιλάμβαναν κυρίως υλοτομία, κτηνοτροφία και μικρής κλίμακας γεωργία. Ήδη όμως στη δεκαετία του '60 αρχίζουν να υλοτομούνται μεγάλες εκτάσεις, να αναδασύνονται περιοχές με πεύκα και να παρατηρείται εντα-τικοποίηση της γεωργίας. Κατά την κρίσιμη αυτή περίοδο για το οικολογικό μέλλον της περιοχής καταφθάνουν οι πρώτοι Ευρωπαίοι ορνιθολόγοι, που ανακαλύπτουν εδώ έναν άγνωστο παράδεισο. Ανάμεσά τους βρίσκεται και ο διακεκριμένος Ολλανδός ορνιθολόγος **Ben Hallman**, που ήδη από το 1968 ασχολείτο στο Δέλτα του Έβρου με τις παρατηρήσεις των πουλιών. Ο Ben αναλαμβάνει την παρατήρηση και

ΦΩΤ. Κ. ΠΙΣΤΟΛΑΣ - ΦΩΤ. ΑΡΧΕΙΟ WWF ΕΛΛΑΣ

Πεπτόλγαλακα *Tyto alba*.

Νυκτόβιο αρπακτικό με χαρακτηριστικά “ανατριχιαστική” φωνή. Φωλιάζει σε στέγες παλιών σπιτιών, αποθηκών, εκκλησιών και εγκαταλελειμμένων μύλων.

ΦΩΤ. Κ. ΠΙΣΤΟΛΑΣ - ΦΩΤ. ΑΡΧΕΙΟ WWF ΕΛΛΑΣ

Μαυροπελαργός *Ciconia nigra*.

Μοναχικό και σπάνιο είδος, σε αντίθεση με τον λευκοπελαργό, φωλιάζει στα μεγάλα δέντρα των ρεμάτων μακριά από τον άνθρωπο. Ήσεινει την τροφή του στα χαμηλά νερά των ρεμάτων της περιοχής.

καταγραφή της ορνιθοπανίδας για λογαριασμό της Γραμματείας του Εθνικού Συμβουλίου Χωροταξίας και Περιβάλλοντος του Υπουργείου Συντονισμού μέσα από προγράμματα χοιματοδοτούμενα από την IUCN και WWF INTERNATIONAL. Η δημοσίευση το 1979 της έκθετης ενεργοποιεί την Ελληνική πολιτεία και συμβάλλει στη δημιουργία της Προστατευόμενης Περιοχής Δαδιάς.

Η παρουσία, αφ' ετέρου, του WWF στο χώρο της Δαδιάς χρονολογεύται από το 1979, όταν στο πλαίσιο μιας καταγραφής της σημασίας της Ελλάδας για τα αρπακτικά πουλιά, αναγνωρίζεται το Δάσος ως σπουδαίος βιότοπος για πολλά είδη πουλιών που απειλούνται με εξαφάνιση. Με τη συστηματική δουλειά που έγινε στα 24 χρόνια που επακολούθησαν, αναδείχθηκε η περιοχή της Δαδιάς σε μνημείο για την Ευρωπαϊκή φυσική κληρονομιά και σ' έναν από τους σημαντικότερους προορισμούς για Τουρισμό φύσης στην Ελλάδα.

Το 1992 είναι έτος σταθμός για τη Δαδιά, γιατί το WWF Ελλάς, το ελληνικό δηλαδή

τιμήμα της διεθνούς περιβαλλοντικής οργάνωσης WWF, εγκατέστησε στη Δαδιά μια τοπική επιτημονική ομάδα. Από τότε η παρουσία της οργάνωσης στην περιοχή είναι μόνιμη, έχοντας ως αντικείμενο την προστασία και την επιτημονική παρακολούθηση του δάσους και ειδικότερα των βιοτόπων των αρπακτικών πουλιών. Επιπλέον όμως πρωθείται ένα πλαίσιο μακροπρόθεσμης προστασίας και ανάπτυξης της περιοχής, ώστε να επιτευχθεί η περιβαλλοντικά ορθή τοπική ανάπτυξη και η σωστή διαχείριση του δάσους. Δεν έλειψαν αρχικά από την τοπική κοινωνία η καχυποψία, οι αντιδράσεις και τα προβλήματα. Γρήγορα όμως, τόσο οι τοπικοί φορείς όσο και οι κάτοικοι αντιλήφθηκαν τη σημασία που θα είχε για το κοινωνικό σύνολο η προστασία και η σωστή διαχείριση της περιοχής. Αποτέλεσμα της μακρόχρονης συνεργασίας μεταξύ του WWF Ελλάς, των κατοίκων και των τοπικών φορέων (Νομαρχία, Δασική Υπηρεσία και Δήμοι), υπήρξε η δημιουργία και λειτουργία στην πράξη ενός μοντέλου προστασίας και ανάπτυξης μιας οικολογικά σημαντικής περιοχής. Ίσως δεν

έχει προηγούμενο σ' όλη την Ελληνική επικράτεια η αριμονική συνεργασία τόσων διαφορετικών μερών πάνω σ' έναν κοινό στόχο και μάλιστα χωρίς τον συντονισμό ενός ενιαίου φορέα διαχείρισης. Απώτερος όμως στόχος του WWF Ελλάς είναι να αναληφθεί η διαχείριση και προστασία του Δάσους της

ΦΩΤ. B. HALLMANN- ΦΩΤ ΑΡΧΕΙΟ WWF ΕΛΛΑΣ

Σμαραγδόσαυρα *Lacerta viridis*

Κοινό είδος σαύρας που τη συναντάμε σε δασωμένες περιοχές με πυκνό φύλλωμα και αρκετή υγρασία.

Δαδιάς από την ίδια την κοινωνία του Έβρου. Άλλωστε η αποστολή μιας περιβαλλοντικής οργάνωσης δεν είναι να υιοθετεί μια περιοχή και να αναλαμβάνει την προστασία της στο

διηνεκές. Με αυτό λοιπόν το σκεπτικό το WWF Ελλάς υποστηρίζει την προοπτική ίδρυσης ενός τοπικού φορέα διαχείρισης (όπως προβλέπεται και από το νόμο 1650/1986), ο οποίος θα διοικείται από εκπροσώπους των αριμοδίων φορέων. Η κληροδότηση της πολύχρονης επιστημονικής και διαχειριστικής εμπειρίας στον φορέα διαχείρισης της Δαδιάς όταν θα ιδρυθεί, είναι για το WWF Ελλάς μια προτεραιότητα. Μόνον έτοι θα μπορέσει η μέχρι σήμερα σημαντική προσπάθεια και πρόσδοση να έχει συνέχεια, προς όφελος όχι μόνον της Δαδιάς αλλά ολόκληρου του νομού.

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ LIFE ΠΑ ΤΟ ΔΑΣΟΣ ΔΑΔΙΑΣ - ΛΕΥΚΙΜΗΣ - ΣΟΥΦΛΙΟΥ

Πρόσφατα εγκρίθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή το πρόγραμμα LIFE για την προστασία του Δάσους Δαδιάς, Λευκίμης, Σουφλίου. Η εκ νέου υποστήριξη των δράσεων στην περιοχή έγινε δυνατή χάρη στην αποτελεσματικότητα των ανάλογων προηγούμενων ευρωπαϊκών προγραμμάτων. Η διάρκεια του προγράμματος θα είναι τετραετής με συνολικό προϋπολογισμό 1.566.345 ευρώ και συγχρηματοδότηση κατά 60% από την Ευρωπαϊκή Ένωση και κατά 40% από το WWF Ελλάς. Το πρόγραμμα προτάθηκε από το WWF Ελλάς σε

συνεργασία με την Νομαρχία Έβρου, τη Διεύθυνση Δασών νομού Έβρου και την υποστήριξη του Δήμου Τυχερού. Θα χρηματοδοτηθούν δύο διαφορετικές δράσεις: Η πρώτη περιλαμβάνει έργα διαχείρισης στη Ζώνη αυστηρής προστασίας, στους πυρήνες δηλαδή του Δάσους της Δαδιάς. Ειδικότερα τα έργα αφορούν αρχικά τη δημιουργία μικρών λιμνών, ώστε να αυξηθεί η διαθεσιμότητα του νερού για τα αρπακτικά πουλιά και τα άλλα

ΦΩΤ. Κ. ΠΙΣΤΟΛΑΣ - ΦΩΤ. ΑΡΧΕΙΟ WWF ΕΛΛΑΣ

Coluber jugularis.

Το Δάσος Δαδιάς χαρακτηρίζεται για την πλούσια ερπετοπανίδα του. 40 είδη από φίδια, βατράχια, χελώνες, σαύρες, τρίτωνες και σαλαμάνδρες αφθονούν στην περιοχή αποτελώντας σημαντική πηγή τροφής των αρπακτικών πουλιών.

Τυφλίνος. Κάτω

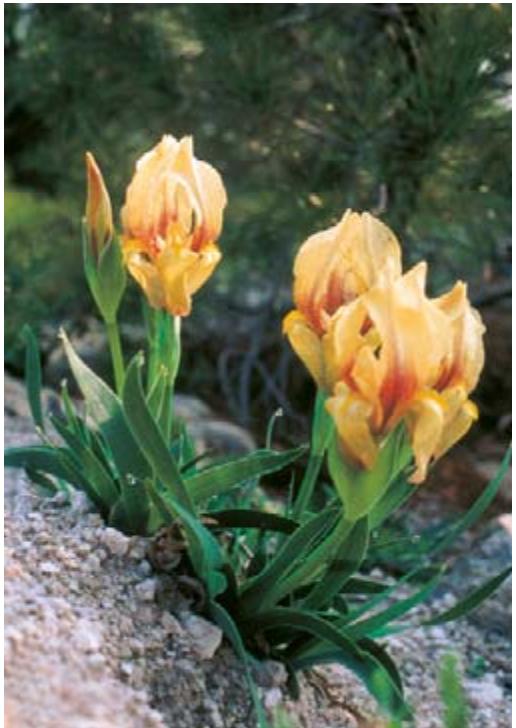
σημαντικά είδη της πανίδας. Αφορούν επίσης τη συντήρηση και δημιουργία δασικών ανοιγμάτων, με σκοπό την αύξηση των πληθυσμών των ερπετών, των άγριων θηλαστικών, όπως ο λαγός και την υποστήριξη των κτηνοτροφικών ζώων. Με τον τρόπο αυτό θα αυξηθούν και οι τόποι κυνηγίου των αρπακτικών πουλιών. Η δράση αυτή προβλέπεται να πραγματοποιηθεί από την Δασική Υπηρεσία και θα αποτελέσει μια εναλλακτική προσφορά εργασίας στους δασικούς συνεταιρισμούς της περιοχής για τα επόμενα τρία χρόνια και μάλιστα μετά την φθινοπωρινή περίοδο, που οι λοιπές δασικές εργασίες ολοκληρώνονται.

Η δεύτερη δράση περιλαμβάνει την επιστημονική παρακολούθηση της οικολογικής κατάστασης του δάσους με ιδιαίτερη έμφαση στον Μαυρόγυπτα, που χαρακτηρίζεται πανευρωπαϊκά ως κινδυνεύον είδος.

ΦΩΤ. Τ. ΑΔΑΜΑΚΟΠΟΥΛΟΣ - ΦΩΤ ΑΡΧΕΙΟ WWF ΕΛΛΑΣ

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα των τελευταίων χρόνων το είδος αυτό παρουσιάζει μια σταθερότητα του πληθυσμού του στην προστατευόμενη περιοχή, ενώ δεν έχει εξαπλωθεί με νέους χώρους φωλεοποίησης στην ευρύτερη περιοχή. Το WWF Ελλάς θεωρεί ως προτεραιότητα για το μέλλον του Μαυρόγυπτα, την έναρξη μιας μακρόχρονης μελέτης της δυναμικής του πληθυσμού του, σε συνάρτηση και με τους λοιπούς γύπες (Όρνιο και Ασπροπόταρη). Προτείνει λοιπόν τη χρηματοδότηση εργασιών, όπως το **μαρκάρισμα** και την **φαδιοπαρακολούθηση** μέρους του πληθυσμού των Μαυρόγυπτων και την ανάλυση DNA, προκειμένου να συλλεχθούν στοιχεία μετακινήσεων στην Ελλάδα και τις γειτονικές χώρες αλλά και στοιχεία γενετικής ποικιλότητας του πληθυσμού. Με τα αποτελέσματα των στοιχείων αυτών αισιοδοξεί να προάγει

Iris reichenbachii

Την άνοιξη ανθισμένες ίριδες στολίζουν τα Ξηρά και βραχώδη ξέφωτα του πευκοδάσους.
ΦΩΤ. Π. ΜΑΤΣΟΥΚΑ - ΦΩΤ ΑΡΧΕΙΟ WWF ΕΛΛΑΣ

την γνώη και να προωθήσει τη λήψη κατάλληλων μέτρων για τη μακρόχρονη επιβίωση του ειδούς στο Δάσος της Δαδιάς και στις γειτονικές περιοχές. Προτείνει επίσης την οργάνωση ενός συνολικού προγράμματος τροφοδοσίας των γυπών με ένα δίκτυο ταϊυτρών που θα προσομοιάζει όσο το δυνατόν περισσότερο στον φυσικό τρόπο εύρεσης τροφής.

Έτσι μέσα από το πρόγραμμα LIFE και τη συντονισμένη δράση του WWF Ελλάς με τους συνεργαζόμενους φορείς, θα γίνει δυνατή η πραγματοποίηση παρεμβάσεων ζωής για το Δάσος Δαδιάς, Λευκίμης και Σουφλίου, τον σημαντικότερο βιότοπο για τα αρπακτικά πουλιά όλης της Ευρώπης.

ΟΙΚΟΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΤΟΥ ΔΑΣΟΥΣ ΤΗΣ ΔΑΔΙΑΣ

H δράση του WWF Ελλάς και η αρμονική συνεργασία όλων των φορέων δεν είχαν ως αποτέλεσμα μόνον την περιβαλλοντική

προστασία αλλά και την ανάδειξη της περιοχής, τόσο στην Ελλάδα όσο και διεθνώς. Το επόμενο σημαντικό στάδιο ήταν η ανάπτυξη του **Οικοτουριστικού Προγράμματος του Δάσους της Δαδιάς**, του πιο πρωτότυπου και ολοκληρωμένου ίνως προγράμματος στην Ελλάδα, που αποτέλεσε σημείο αναφοράς και για άλλες προστατευόμενες περιοχές.

Αρχικά, γύρω από τα μέσα της δεκαετίας του '80, δημιουργήθηκε το **Αναψυκτήριο** (πρώτα κοινοτικό και μετέπειτα Δημοτικό). Είναι ένα ευρύχωρο ξύλινο οίκημα με πλακόστρωτο δάπεδο που γειτονεύει με πευκοδάσος. Απέχει 500 περίπου μέτρα από τον οικισμό της Δαδιάς και, χάρη στην υπερυψωμένη του θέση και την περιφερειακή τζαμαρία, εξασφαλίζει θέα ανεμπόδιστη στον οικισμό και σ' όλο τον δυτικό και βόρειο ορίζοντα με τις αλεπάλληλες λοφοσειρές. Είναι ανοιχτό σλες τις μέρες του χρόνου από τις 8 το πρωΐ ως αργά το βράδυ και προσφέρει καφέδες, ποτά, αναψυκτικά και ελαφρά πιάτα. Στο χώρο λειτουργεί έκθεση με φωτογραφίες και βιβλία για την περιοχή και οικολογικά αναμνηστικά δώρα.

Το 1987 λειτούργησε σε απόσταση 4 περίπου χιλιομέτρων, σ' ένα ξέφωτο του πευκοδάσους, η **Ταϊστρα** των πουλιών και τον επόμενο χρόνο το **Παρατηρητήριο**, ένα καλαίσθητο ξύλινο φυλάκιο, που μέσα από τα τζάμια των παραθύρων του, επιτρέπει στους επισκέπτες την παρατήρηση των πουλιών με κιάλια ή τηλεσκόπια που χορηγεί το **Κέντρο Ενημέρωσης**. Το Κέντρο Ενημέρωσης λειτουργεί ήδη από το 1994 και το έργο του είναι σημαντικό. Εδώ πραγματοποιείται η υποδοχή, ενημέρωση, ξενάγηση και εκπαίδευση των επισκεπτών για το Δάσος της Δαδιάς και την οικολογική του αξία. Η ενημέρωση που διενεργείται από τους ξεναγούς του WWF Ελλάς, βασίζεται σε οπτικοακουστικό ύλικό και περιλαμβάνει αφενός φωτογραφίες και εμπεριστατωμένα κείμενα για τις φυσικές αξίες του δασικού περιβάλλοντος και αφετέρου ταινία - ντοκιμαντέρ με φαντασμαγορικές εικόνες από τις διάφορες φάσεις της ζωής και των συνηθειών των αρπακτικών πουλιών στην προστατευόμενη περιοχή. Ο επισκέπτης μπορεί να πάρει κάθε πληροφορία για οικοτουριστικές διαδρομές στην περιοχή αλλά και στον υπόλοιπο νομό Έβρου. Επίσης

τους επιωκέπτες μπορούν να εξυπηρετήσουν ξεναγοί, οδηγοί και υπάλληλοι του Οικοτουριστικού Κέντρου, όλοι προερχόμενοι από τον οικισμό της Δαδιάς, ευαισθητοποιημένοι για την περιοχή τους και κατάλληλα εκπαιδευμένοι. Από το Κέντρο Ενημέρωσης ξεκινάει περιπατητικό μονοπάτι με σήμανση, που μέσα από το δάσος οδηγεί σε λιγότερο από μία ώρα στο Παρατηρητήριο των Αρπακτικών πουλιών. Στο ίδιο σημείο μπορεί να μεταφερθεί κανείς και με το λεωφορείακι 14 θέσεων της Δημοτικής Επιχείρησης Δαδιάς. Στην ίδια επιχείρηση ανήκει και η λειτουργία του **Οικοτουριστικού Ξενώνα**, που ξεκίνησε να προσφέρει τις υπηρεσίες του τον Αύγουστο του 1994, ταυτόχρονα με το Κέντρο Ενημέρωσης. Ο ξενώνας είναι συνολικής δυναμικότητας 40 κλινών, τα δε δωμάτιά του είναι λιτά αλλά περιποιημένα και εφοδιασμένα με όλα τα απαραίτητα. Καθένα έχει το δικό του όνομα, εμπνευσμένο από τα ονόματα των αρπακτικών πουλιών της περιοχής. Η ηρεμία που παρέχουν στον επιωκέπτη είναι μοναδική,

αφού όλα απέχουν ελάχιστα μέτρα από τα κλαδιά των πεύκων, οι δε τιμές τους συμβαδίζουν απόλυτα με τον οικολογικό τους χαρακτήρα.

Συμπερασματικά θα λέγαμε, ότι το Οικοτουριστικό Πρόγραμμα της Δαδιάς είχε τεράστια απήχηση ήδη από την αρχή της λειτουργίας του, με αποτέλεσμα η φήμη της περιοχής να ξεπεράσει, όχι μόνον τα σύνορα του Έβρου αλλά και της Ελλάδας. Στοιχείο ενδεικτικό της επιτυχίας είναι ο μεγάλος αριθμός των επιωκεπών που την τελευταία τριετία κυμαίνεται κατά μέσο όρο στα 45.000 άτομα το χρόνο, ενώ στα πρώτα χρόνια λειτουργίας ο αντίστοιχος αριθμός δεν ξεπερνούσε τις 10.000. Ο τουρισμός όμως της Δαδιάς διαφοροποιείται σημαντικά από το γνωστό μοντέλο τουρισμού στα παραθεριστικά κέντρα, γιατί έχει δομηθεί από την αρχή με βάση οικοτουριστικά πρότυπα. Είναι δηλαδή ήπιος και ελεγχόμενος τουρισμός, με αντικείμενο την παρατήρηση της φύσης και των πουλιών και με στόχο την ευαισθητο-

Μελισσοκόμοι στο δάσος Δαδιάς. Οι μελισσοτρόφοι ή μελισσοκόμοι της περιοχής διατηρούν μικρά μελίσσια για την κάλυψη κυρίως των οικογενειακών αναγκών. Την άνοιξη και το καλοκαίρι τα τοποθετούν στα λιβάδια και τα ξέφωτα, ενώ το φθινόπωρο τα μεταφέρουν κοντά στα ανθισμένα ρείκια του δάσους. φωτ. Τ. ΑΔΑΜΑΚΟΠΟΥΛΟΣ - φωτ αρχείο WWF ΕΛΛΑΣ

Ελάχιστες μόλις ώρες πριν από τη μεγάλη νεροποντή, το θολό και φουσκωμένο αυτό ρέμα ήταν ένας ήρεμος παραπόταμος του Διαβολορέματος. ΦΩΤ. Α. ΚΑΛΑΪΤΖΗ - ΦΩΤ ΑΡΧΕΙΟ ARKTOS IMAGES

ποίηση των πολιτών σε θέματα προστασίας του φυσικού περιβάλλοντος. Από τα πρώτα κιόλας χρόνια καταγγάφεται ο αριθμός των επισκεπτών που χρησιμοποιούν τους επιτρεπόμενους χώρους επίσκεψης και έτσι υπάρχει η δυνατότητα αξιολόγησης των επιπτώσεων της τουριστικής πίεσης στα αρπακτικά πουλιά. Το Κέντρο Ενημέρωσης βέβαια έχει καθιερώσει ένα θαυμάσιο σύστημα διαχείρισης επισκεπτών, αφενός για την καλύτερη εξυπηρέτηση και αφετέρου για την ελεγχόμενη πρόσβαση στο δάσος από τον χώρο της Δαδιάς.

Πολύ σημαντική για την προστασία της περιοχής θα ήταν η κήρυξη από την Πολιτεία του **Δάσους της Δαδιάς ως Εθνικού Πάρκου**. Ο καλύτερος βέβαια τρόπος για να διατηρηθεί ο ίπιος χαρακτήρας της περιοχής είναι η ενημέρωση, η ευαισθητοποίηση και η σωστή συμπεριφορά των επισκεπτών. Το Κέντρο Ενημέρωσης παρέχει όλες τις αναγκαίες

πληροφορίες προς αυτή την κατεύθυνση, ενώ σημαντικότατη θεωρείται η ενημέρωση των νεαρών ηλικιών, καθώς χιλιάδες παιδιών επισκέπτονται κάθε χρόνο τη Δαδιά με τα υχολεία τους.

ΠΕΡΙΗΓΗΤΙΚΕΣ ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ

Η ευρύτερη περιοχή της Δαδιάς, του Σουφλίου, του Τυχερού και της Λευκίμης είναι ένας τόπος που προσφέρει ποικίλες περιηγητικές δυνατότητες και μπορεί να συντηρήσει το ενδιαφέρον του επισκέπτη για πολλές μέρες. Με κάθε τρόπο μπορεί κανείς να ανακαλύψει τις ιδιαίτεροτήτες της περιοχής, με συμβατικό αυτοκίνητο, με 4x4 ή με τα πόδια. Μια από τις πιο σύντομες, βατές αλλά και όμορφες πεζοπορικές διαδρομές είναι το σηματοδοτημένο μονοπάτι, που οδηγεί από το Κέντρο Ενημέρωσης στο Παρατηρητήριο των αρπακτικών πουλιών. Είναι μια ωραία

διαδρομή μέσα από πευκοδάσος, που με χαλαρούς ρυθμούς πορείας δεν ξεπερνάει στην ανάβαση την 1 ώρα, ενώ για την κατάβαση δεν απαιτούνται περισσότερα από 45'. Μια άλλη πεζοπορική διαδρομή εξαιρετικού ενδιαφέροντος αλλά μεγαλύτερης διάρκειας ξεκινάει έξω από το Κέντρο Ενημέρωσης και καταλήγει στην κορυφή του λόφου **Γκάμπραινα**, σε υψόμετρο 450 μ. Η υψηλετρική διαφορά από το σημείο εκκίνησης ως την κορυφή είναι λίγο παραπάνω από 300 μ. και για να καλυφθεί απαιτείται χρόνος περίπου δύο ωρών. Είναι μια θαυμάσια διαδρομή, που αρχικά συναντάει τραχεία πεύκη, ενώ αργότερα μιαύρη πεύκη, αραιές βαλανιδιές και μακκία βλάστηση. Την άνοιξη κελαρύζουν μικρορέμπατα και ρυάκια, από παντού ξεπροβάλλουν αγριολούλουδα, πού και πού και μερικές ορχιδέες. Ψηλά στον αέρα υπερίπτανται με μεγαλόπερπους κύκλους τα αρπακτικά, ενώ στο δάσος κελαηδούν τα μικροπούλια.

Στην κορυφή η θέα είναι εντυπωσιακή προς κάθε κατεύθυνση, με εκτεταμένες πεδιάδες

προς την πλευρά του Σουφλίου και ένα περίπλοκο ανάγλυφο από λόφους και βουνοκορφές προς τα νότια και δυτικά. Εδώ σώζονται και ίχνη από τα ερείπια βυζαντινού κάστρου, που χτίστηκε από τον αυτοκράτορα Ιουστινιανό. Πολλές και ποικίλες είναι οι περιηγητικές δυνατότητες και με αυτοκίνητο. Το μεγαλύτερο μέρος του οδικού δικτύου είναι αυφαλτοστρωμένο, ακόμα και οι χωμάτινοι δρόμοι όμως είναι γενικά σε καλή κατάσταση. Μία μεγάλη και εξαιρετικά ενδιαφέρουσα διαδρομή - που μπορεί να χρησιμοποιηθεί και ως εναλλακτικός δρόμος επιστροφής προς την Αλεξανδρούπολη - ξεκινάει από τη Δαδιά, διασχίζει όλο τον ημιορεινό - ορεινό όγκο και καταλήγει στο χωριό **Λουτρός**, λίγο έξω από την Αλεξανδρούπολη. Αρχικά ο δρόμος κατηφορίζει από την πλατεία της Δαδιάς προς τα βόρεια και μετά από λίγο, στο ύψος της κοίτης του Διαβολορέματος, ανηφορίζει προς τα δυτικά με κατεύθυνση προς **Κατραντζήδες**. Εδώ το Δαμαρχείο Σουφλίου έχει δημιουργήσει έναν ωραίο χώρο δασικής αναψυχής, ενώ παλαιότερα υπήρχε τουρκικό χωριό, που

Περιοχή Πιεσσάνης. Νικημένη από την φυσική φθορά του χρόνου, η μία από τις τρεις αιωνόβιες βαλανιδιές έχει καταπέσει στο έδαφος, εκεί όπου ανήκει. ΦΩΤ. Γ. ΑΖΟΡΙΔΗΣ

Κάτω από την κορυφή της Γκίμπραινας η πρωϊνή ομίχλη δεν έχει ακόμα διαλυθεί. Οι εξάρσεις

του εδάφους θυμίζουν μικρονήσια που αναδύονται μέσα από το πέλαγος. φωτ. Γ. ΑΖΟΡΙΔΗΣ

ΦΩΤ. Α. ΚΑΛΑΪΤΖΗ - ΦΩΤ ΑΡΧΕΙΟ ARKTOS IMAGES

“Κατραντζήδες”. Στον χώρο αυτό το Δασαρχείο Σουφλίου έχει δημιουργήσει εγκαταστάσεις δασικής αναξυχής αλλά και εγκαταστάσεις εστίασης, που έχει παραχωρήσει για χρήση στον Γυναικείο Συνεταιρισμό Δαδάς “Η Γερακίνα”. Εδώ ο επισκέπτης μπορεί σ' αυτό το θαυμάσιο περιβάλλον, να απολαύσει όλο το χρόνο παραδοσιακές πίτες και ντόπια κρέατα.

έχει από χρόνια εγκαταλειφθεί.

Η διαδρομή συνεχίζεται ανάμεσα από δρυοδάση, αραιά πεύκα και κουμαριές. Φτάνουμε στην **Πεσσάνη**, παλιό βουλγάρικο χωριό που εγκαταλείφθηκε και δεν έχουν απομείνει πάρα μόνον κάποιοι σωροί ερειπίων. Το τοπίο εδώ είναι υπέροχο, με σημεία ωραίας θέας και βουσκοτόπια που σχηματίζονται στα ξέφωτα, ανάμεσα στα πυκνά δρυοδάση. Ιδιαίτερη εντύπωση μας προκαλούν οι γέρικες βαλανιδιές, κάποιες από τις οποίες αριθμούν ξωή πολλών αιώνων. Αν πριν από την Πεσσάνη ξεστρατίσουμε για λίγο από την κύρια οδική αρτηρία και ανηφορίσουμε μερικά χιλιόμετρα προς τα δεξιά, θα βρεθούμε στην τοποθεσία **Τρεις Βρύσες**. Η ομορφιά του τοπίου μας καθηλώνει. Στα δάση της Μαύρης Πεύκης και Δρυός προστίθεται και το δάσος της Οξιάς,

αφού το υψόμετρο της περιοχής κυμαίνεται ανάμεσα στα 700 - 800 μέτρα. Θαυμάσια επίπεδα λιβαδοτόπια σχηματίζονται ανάμεσα στα δάση, προσδιδόντας στο χώρο μια συνολική εικόνα ειδυλλιακή και γαλήνια. Πλούσια νερά κυλούν από τις πηγές και σχηματίζουν λιμνούλες και καταρρακτάκια. Είναι το ρέμα **Κοκκινιάς**, που πιο κάτω τα νερά του τροφοδοτούν το **Διαβολόδρεμα**. Σ' αυτόν τον εξαίσιο τόπο έχουν δημιουργηθεί από το Δασαρχείο εγκαταστάσεις δασικής αναψυχής, που κάποτε μάλιστα χρησιμοποιούντο για την διαμονή δασικών υπαλλήλων, υλοτόμων αλλά και επισκεπτών. Δυστυχώς τα τελευταία χρόνια οι εγκαταστάσεις έχουν πάψει να χρησιμοποιούνται, με αναπόφευκτο αποτέλεσμα τη συνεχή φθορά και υποβάθμισή τους.

Συνεχίζουμε μετά την Πεσσάνη το συναρπα-

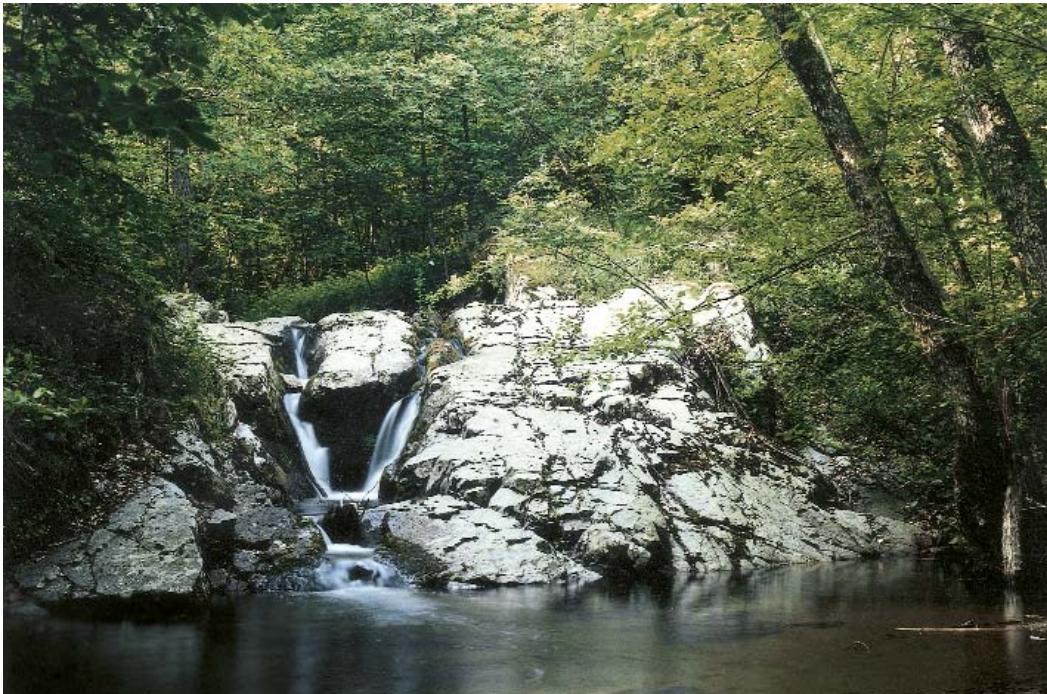
σπικό ορεινό οδοιπορικό και λίγο πιο κάτω συναντάμε τη γέφυρα της Πεισώνης, κάτω από το **Μέγα Ρέμα**. Αν εξακολουθήσουμε να κινούμαστε στον αυσφαλτοστρωμένο δρόμο θα καταλήξουμε μετά από αλλεπάλληλες στροφές και συνεχείς εναλλαγές τοπίου στο χωριό **Λουτρός** μερικά χιλιόμετρα έξω από την Αλεξανδρούπολη. Αν πάλι δεν θέλουμε να απομακρυνθούμε από τα ορια της Προοπτευόμενης Περιοχής της Δαδιάς, μπορούμε να ακολουθήσουμε τον χωματόδρομο παράλληλα με το Μεγάλο Ρέμα, που αρχικά θα περάσει από τα ερείπια του παλιού οικισμού της **Κιτρινόπετρας** και στη συνέχεια θα μας οδηγήσει στη **Λευκίμη**. Κάθε εποχή του χρόνου αξίζει να επιχειρήσει κανείς αυτή τη μεγάλη διαδρομή, που διασχίζει τους δυτικούς ορεινούς όγκους στις παρυφές της Προοπτευόμενης Περιοχής. Η άνοιξη με τα χιλιάδες αγριολούλουδα, το φθινόπωρο με τα εκτυφλωτικά χρώματα των φυλλοβόλων δέντρων και το καλοκαίρι με τα πλούσια καταπράσινα φυλλώματα θα μας χαρίσουν εικόνες σπάνιας ομορφιάς. Το χειμώνα βέβαια τα

πάντα αλλάζουν στην περιοχή, το τοπίο αποκτά μιαν άγρια και επικινδυνή γοητεία, που οφείλεται στο ύψος του χιονιού, στους παγωμένους δρόμους και στα φουσκωμένα ρέματα, που μετά από έντονες βροχοπτώσεις γίνονται αδιάβατα. Κάποιες τέτοιες ιδιαίτερες εμπειρίες ζήσαμε τις πρώτες μέρες του φετινού Φλεβάρη, στην μοναδική - όλα αυτά τα χρόνια - χειμωνιάτικη επίνυκεψή μας στην περιοχή.

ΜΕ ΑΦΕΤΗΡΙΑ ΤΟ ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΟ "ΤΟ ΚΟΥΚΟΥΛΙ"

Ο Γενάρης του 2003 και, όπως όλα δείχνουν, και ο Φλεβάρης, είναι ίνως προορισμένοι να καταχωρισθούν στα Ελληνικά μετεωρολογικά δεδομένα, ως οι βροχερότεροι μήνες των τελευταίων χρόνων, με ύψος βροχοπτώσεων απίστευτο και με καταστροφές πρωτοφανείς σε κάθε σχεδόν περιοχή της χώρας. Καθημερινά σχεδόν εναλλάσσονται στην οθόνη της τηλεόρασης εικόνες βιβλικής καταστροφής, με γιγαντιαίες κατο-

Δάσος Μαύρης Πεύκης, Οξιάς και Δρυός, ωραία λιβαδοτόπια, λιμνούλες και καταρρακτάκια συνθέτουν το θαυμάσιο φυσικό περιβάλλον στις "Τρεις Βρύσες". ΦΩΤ. Γ. ΑΖΟΡΙΔΗΣ

λισθήσεις και καθιξήσεις, υπεροχείλισμένους ποταμούς και χειμάρρους, κατευπραμμένο οδικό δίκτυο και γέφυρες, αγροτικές εκτάσεις και πεδιάδες που έχουν μετατραπεί σε λάμψες. Ταξιδεύοντας όλη αυτή την περιόδο στα Άγραφα, στην Εύβοια και στον Έβρο, έχουμε βιώσει πάμπολλες τέτοιες καταστάσεις με πρωταγωνιστή το υγρό στοιχείο σ' όλη του την αγριότητα.

Το τέλος του Γενάρη μας βρίσκει στο Σουφλί, φιλοξενούμενους από τις Δημοτικές αρχές της πόλης στο Δημοτικό Ξενοδοχείο "Το Κουκούλι". Είναι ένα επιβλητικό υπεραιωνόβιο οίκημα, παλιό κουκουλόσπιτο, που όπως τόσα άλλα, έχει συνδέσει την ύπαρξή του με την εκτροφή του μεταξοκώληκα και τη δημιουργία του μεταξιού στα χρόνια της ύψιστης ακμής του Σουφλίου. Το πέτρινο τριώροφο κτίριο έχει πρόσφατα αναπλασθεί με τρόπο υποδειγματικό, αποκαλύπτοντας όλη την αρχοντιά και την μεγαλοπρέπεια της κατασκευής του. Αυτή την μεγαλοπρέπεια αιωνανόμωτε ήδη από την πρώτη στιγμή που εισερχόμαστε στην αίθουσα υποδοχής. Είναι ένας τεραστιος ενιαίος χώρος που η επιφάνειά του ξεπερνάει τα 250 τετ. μέτρα με οραίο πλακόστρωτο δάπεδο και ξύλινο ταβάνι. Παρά τις διαστάσεις της η αίθουσα αποτελεί μια ασυνήθιστη ζευτασιά και οικειότητα που οφείλεται στους απαλούς χρωματικούς τόνους των τοίχων και του δαπέδου, στην ευρεία χρήση του ξύλου, στις καταπληκτικές μονοκόμματες κολώνες από ξύλο καυτανιάς του Αγίου Όρους, καθώς και στην άριστη επίπλωση είτε στο χώρο της τραπεζαρίας είτε στο χώρο των σαλονιών.

Μια φαρδιά ξύλινη σκάλα οδηγεί στους ορόφους και στα δωμάτια, που όλα είναι εξαιρετικά ευρύχωρα, επιπλωμένα με διακριτική πολυτέλεια και παρέχουν όλες τις ανέσεις. Έχουμε κάθε λόγο να επαινούμε αυτή την έξοχη δημοτική προουπάθεια, που αναβαθμίζει τις έννοιες του πολιτισμού και της φιλοξενίας και μάλιστα σε τιμές που είναι απίστευτα χαμηλές για το επίπεδο υπηρεσιών και το περιβάλλον του ξενοδοχείου.

Το "Κουκούλι" βρίσκεται στην οδό **Ολόρου 14**, έναν ήσυχο δρομίσκο στρωμένο με αυθεντικούς κυβόλιθους, πολύ κοντά στο κέντρο του Σουφλίου. Η κίνηση των τροχοφόρων είναι σ' αυτό το σημείο ελάχιστη, η διαμονή επομένων γίνεται σε συνθήκες απόλυτης γαλήνης.

Το πρώτο μας πρωϊνό ξύπνημα στο Σουφλί συνοδεύεται από δυνατό αέρα και ακατάχυτη βροχή. Κατεβαίνουμε στην αρχοντική αίθουσα, παίρνουμε τον καφέ μας σ' ένα τραπέζικο δίπλα στα παραθύρα και τραβάμε τις κουρτίνες. Είναι οπωδήποτε πολύ ρομαντικό ν' απολαμβάνουμε με χαμηλό φωτισμό τα στοιχεία της φύσης, ταυτόχρονα όμως είναι ελάχιστα πρακτικό για τη δουλειά μας. Δεν απογοητεύμαστε πάντως, αισιοδοξούμε πως κάποια στιγμή η βροχή θα σταματήσει.

Οι πρωΐνες ώρες αφιερώνονται στο Οικο-

ΦΩΤ. Α. ΚΑΛΑΙΖΗ - ΦΩΤ ΑΡΧΕΙΟ ARKTIOS IMAGES

Κάθε σημείο του Δημοτικού Ξενοδοχείου "ΤΟ ΚΟΥΚΟΥΛΙ" στο Σουφλί, αποτελεί μια αισθηση κομψότητας, αρχοντιάς και άνεσης.

τουριστικό Κέντρο της Δαδιάς και σε ποικίλες ενημερώσεις και επαφές με τους παλιούς μας γνώριμους. Στη συνέχεια αποφασίζουμε ν' ακολουθήσουμε την ημιορεινή διαδρομή προς τα βόρεια της Δαδιάς, που διασχίζει ωραίες δασικές εκτάσεις, περνάει από τον οικισμό **Γιαννούλη** και καταλήγει στο Σουφλί. Κατηφορίζουμε από την πλατεία της Δαδιάς

ΦΩΤ. Α. ΚΑΛΑΪΤΖΗ - ΦΩΤ ΑΡΧΕΙΟ ARKTOS IMAGES

ΦΩΤ. Α. ΚΑΛΑΪΤΖΗ - ΦΩΤ ΑΡΧΕΙΟ ARKTOS IMAGES

Το "Διαβολόρεμα" σε σπιγμές απόλυτης ηρεμίας. φωτ. Γ. ΑΖΟΡΙΔΗΣ

με βόρεια κατεύθυνση και μετά από λίγο συναντάμε την κοίτη του Διαβολορέματος. Το ρέμα είναι ήδη φουσκωμένο από τη βροχή, η κοίτη του όμως είναι στρωμένη με ιχνούς τοιμέντο και η διέλευση από αυτήν δεν παρουσιάζει κανένα πρόβλημα. Άλλωστε ο κύριος όγκος του νερού διοχετεύεται μέσα από μεγάλα ανοίγματα που υπάρχουν κάτω από την κοίτη. Αμέσως αρχίζει μια όμορφη διαδρομή, που περνάει αρχικά από ξέφωτα και λιβαδοτόπια. Μετά ο δρόμος ανηφορίζει και ελίσσεται με αλλεπάλληλες στροφές ανάμεσα σε δάσος πεύκων και αραιές βαλανιδιές. Μετά από διαδρομή 12 χλμ. βρίσκουμε μια διασταύρωση, που αριστερά οδηγεί προς **Κοτρωνιά**, ενώ δεξιά στον οικισμό Γιαννούλη. Το χωριό είναι αρκετά εκτεταμένο, με αραιά δομημένα σπίτια, που κάποια από αυτά είναι παλιά. Όλα είναι υκεπασμένα με κεραμοσκεπές. Διαυχίζουμε το χωριό και κατηφορίζουμε προς το Σουφλί. 5 περίπου χιλιόμετρα μετά το Γιαννούλη

συναντάμε νέα διασταύρωση, που προς τα βόρεια ανηφορίζει προς **Σιδηρώ**, ενώ στην ευθεία συνεχίζει για Σουφλί. Ύστερα από λίγο περνάμε μπροστά από τις εγκαταστάσεις του "**Λαγοτροφείου**" με την πισίνα, τα εκτρεφόμενα αγριογούρουνα, λαγούς και φασιανούς και την φημισμένη ομώνυμη ταβέρνα με την εκπληκτική ποικιλία και ποιότητα εδεσμάτων, που με μεγάλη τέχνη και μεράκι παρασκευάζει ο **Βλάσσης Παπασιλένας**. Είναι ακόμη πολύ νωπή η εμπειρία της προηγούμενης βραδιάς στην ταβέρνούλα με το αναμμένο τζάκι και τον απίστευτο αριθμό των παλιών φωτογραφιών της ευρύτερης περιοχής, που κοσμούν τους τοίχους της ταβέρνας. Με τον καλό μας φίλο **Γιώργο Τσιακίδη**, από τον ομώνυμο οίκο μεταξιού του Σουφλίου, απολαύσαμε για αρκετές ώρες τις εξαιίσιες γεύσεις του Βλάσση, το ωραίο ντόπιο κρασί του **Μπέλλα** και την πολύ ενδιαφέρουσα συζήτηση, γεμάτη με πολύτιμα στοιχεία και πληροφορίες για

όλη την περιοχή.

Η διαδρομή μας συνεχίζεται και, κάτω από αδιάκοπη βροχή, συναντάμε χώρο αναψυχής του Δασαρχείου. Το τοπίο αλλάζει, τα πευκοδάση και δρυοδάση δίνουν τη θέση τους σε ήπιες πλαγιές με καλλιέργειες και εκτεταμένους αμπελώνες με πολύ περιποιημένα αμπέλια. 21 χλμ. μετά την αναχώρησή μας από τη Δαδιά βρισκόμαστε μπροστά σε μία διασταύρωση με το εξωκλήσι του Αγίου Νεκταρίου. Στην ευθεία ο δρόμος κατηφορίζει προς Σουφλί, προτιμάμε τη δεξιά διακλάδωση και βρισκόμαστε ανάμεσα σε μια πολύ όμορφη αγροτική περιοχή, με ήπιο ανάγλυφο, ωραίους αμπελώνες και μικρά, σποραδικά αγροτόσπιτα ανάμεσα στις καλλιέργειες. Στα 25,5 χλμ. ακριβώς βρισκόμαστε στο κέντρο του Σουφλίου, έχοντας ολοκληρώσει μία θαυμάσια κυκλική διαδρομή από τη Δαδιά.

Χωρίς ανάπταυλα συνεχίζουμε την περιήγησή μας με κατεύθυνση προς Αλεξανδρούπολη

και 3 χλμ. μετά, μπαίνουμε στον οικισμό της **Κορνοφωλιάς**, που είναι χτισμένη πλάι στον δρόμο. Η Κορνοφωλιά είναι μεγάλο και ωραίο χωριό, με καλοφτιαγμένα σύγχρονα αλλά και πολλά παραδοσιακά σπίτια, κάποια από τα οποία έχουν πολύ αξιόλογα αρχιτεκτονικά στοιχεία. Δυστυχώς αρκετά από αυτά είναι εγκαταλελειμμένα.

Διασχίζουμε το χωριό ανηφορίζοντας με κατεύθυνση δυτική. 500 περίπου μέτρα από τα τελευταία σπίτια του οικισμού βρισκόμαστε μπροστά στην γυναικεία **Μονή της Παναγίας Πορταΐτισσας** της Κορνοφωλιάς, που είναι μετόχι της Ιεράς Μονής Ιβήρων του Αγίου Όρους. Η Μονή είναι χτισμένη στον λόφο "Κουροί", τοποθεσία με θέα απεριόριστη. Παρά την καταρρακτώδη βροχή η Ηγουμένη έρχεται και μας υποδέχεται ευγενικά, προσφέροντάς μας το παραδοσιακό καφεδάκι. Οι εγκαταστάσεις του Μοναστηριού είναι μεγαλοπρεπείς και για να εισέλθουμε στο εσωτερικό διασχίζουμε έναν ωραίο δρόμο στρωμέ-

Στον παλιό δρόμο Σουφλίου-Γιαννούλη, πάνω από τα νερά του Καμηλοπόταμου, το τρίτοξο αυτό πέτρινο γεφύρι είναι αληθινό κομψοτέχνημα. Χτισμένο, όπως πιστεύεται, στα τέλη του 18ου αιώνα, το γεφύρι εξακολουθεί να αντιστέκεται, παρά τη φθορά που υπέστη από το χρόνο, τις λαθρανασκαφές και τις ζημιές του εμφυλίου πολέμου. ΦΩΤ. Γ. ΑΖΟΡΙΔΗΣ

Ιερά Γυναικεία Μονή της Παναγίας Πορταΐτισσας στην Κορνοφωλιά. Διακρίνονται το Καθολικό και ένα τμήμα από τον θαυμάσιο πετρόχιστο ξενώνα της Μονής. Φωτ. Α. ΚΑΛΑΪΤΖΗ - ΦΩΤ ΑΡΧΕΙΟ ARKTOS IMAGES

νο με καταπληκτικούς γρανιτένιους κυβόλιθους. Ένας μεγάλος πετρόχύτιος ξενώνας δεσπόζει στο πρόσθιο αριστερό τμήμα του χώρου. Τα δωμάτια του ξενώνα μπορούν να χρησιμοποιηθούν από γκρουπ επισκεπτών έναντι συμβολικού τιμήματος, ενώ για τους μεμονωμένους επισκέπτες διατίθενται δωρεάν. Η ακριβής χρονολογία κτίσης της Μονής είναι άγνωστη, σύμφωνα όμως με την τοπική παράδοση έχει ιστορία τευσάρων αιώνων. Εκείνο που μας είναι γνωστό είναι ότι στις αρχές του 18ου αιώνα δόθηκε ανεπίσημα ως μετόχι στην Ιερά Μονή Ιβήρων του Αγίου Όρους. Κατά το έτος 1748, με τη συγκατάθεση των κατοίκων της Κορυφωλιάς και με ενέργειες του Μητροπολίτου Διδυμοτείχου Αυξεντίου και του ηγουμένου της Μονής Ιερομόναχου Αυξεντίου, επισημοποιήθηκε και επικυρώθηκε η κυριότητα της Μονής Ιβήρων με Πατριαρχικό σιγίλιο (απόφαση) της Ιεράς Συνόδου του Οικουμενικού Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως, επί Πατριαρχίας Παϊσίου του Β'. Μετά την παραχώρηση της στη Μονή Ιβήρων, οι πατέρες της κυριάρχου Μονής έφεραν στο μετόχι τους αντίγραφο της εικόνας της Παναγίας της Πορταΐτισας, η οποία αποδείχθηκε εξίσου θαυματουργή με την πρωτότυπη. Προσκόμισαν επίσης το δεξιό πόδι του Αγίου Χαραλάμπους. Με τα δύο αυτά Ιερά Κειμήλια, και κατ' ακολουθίαν με τη Μονή, συνδέθηκε στενά ο Ελληνισμός της Νομαρχίας της Αδριανούπολεως. Οι Έλληνες κάτοικοι της περιοχής προσέτρεχαν σε κάθε δύναντι στιγμή της οικλαβωμένης ζωής τους για να ξητίσουν τη βοήθεια της Παναγίας και του Αγίου Χαραλάμπους αλλά και τις συμβουλές και την ενεργή συμπαράσταση των Πνευματικών της Μονής. Έτοι πολύ γρήγορα το Μοναστήρι αναγορεύθηκε σε μεγάλο θρησκευτικό, πνευματικό και εθνικό κέντρο της περιοχής, λειτούργησε ως κρυφό σχολείο και οι εκάποτε ηγούμενοί του βοήθησαν ενεργά στον αγώνα. Μερικοί μάλιστα δεν δίστασαν να θυσιαστούν για την πίστη και την πατρίδα, όπως ο ηγούμενος **Πορφύριος**, που βρήκε μαρτυρικό θάνατο το 1912 από τα άταχτα τουρκικά στρατεύματα.

Από την τοπική παράδοση και τις διηγήσεις αναφέρονται πολλά θαύματα της εικόνας της Παναγίας και του κειμηλίου του Αγίου Χαραλάμπους. Το κύριο πανηγύρι της Μονής

που συγκεντρώνει πλήθος πιστών, τελείται στα Εννιάμερα της Παναγίας, στις 23 Αυγούστου.

ΣΤΗΝ ΟΡΕΣΤΙΑΔΑ ΜΕ ΤΟΝ ΓΡΗΓΟΡΗ ΑΖΟΡΙΔΗ

H μέρα ξεκινάει αναπάντεχα μ' έναν κατακόκκινο ήλιο, που εισβάλλει εκτυφλωτικά μέσα από τα τζάμια. Δυστυχώς η χαρά μας κρατάει ελάχιστα. Πολύ γρήγορα η στενή δίοδος ανάμεσα στα σύννεφα κλείνει ερημητικά και ο ήλιος εξαφανίζεται οριστικά πίσω από ένα αδιαπέραστο σκούρο δύκο. Πριν προλάβουμε να πιούμε τον καφέ μας αρχίζει να βρέχει με την γνωστή πια ένταση. Ξεκινάμε μια χαλαρή περιήγηση στις πεδιάδες και στα αγροτικά τοπία νότια του Σουφλίου. Εδώ βρίσκονται οι οικισμοί **Λυκόφη** (ή Λυκόφως), **Λαγνά**, **Λύρα** και **Φυλακτό**, που παρεμβάλλονται ανάμεσα στον ποταμό Έβρο και στην Εθνική Οδό. Είναι ένας τόπος γαλήνιος, με ήρεμα και συμπαθητικά χωριά, κάποια από τα οποία είναι χτισμένα πολύ κοντά στον ποταμό Έβρο και στα σύνορα. Χαρακτηριστικό του τοπίου είναι οι απαλές γραμμές και οι καλλιέργειες (που είναι μοιραίο μετά από λίγες μέρες να μετατραπούν σε απέραντες λίμνες). Η κίνηση των τροχοφόρων είναι ελάχιστη, αφού το παλιό αυτό οδικό δίκτυο εξυπηρετεί πια μόνον τις ανάγκες των κατοίκων των χωριών. Κάποια στιγμή κάνει την εμφάνισή της και η ταχεία αμάξιστοιχία που, έχοντας ξεκινήσει ποιος ξέρει πόύσες ώρες πριν από την μακρινή Αθήνα, τρέχει παραλληλα με τη γραμμή των συνόρων για να ολοκληρώσει το μεγάλο ταξίδι της στο Ορμένιο.

- *Mou φαίνεται ιδανική η σημερινή ημέρα να επισκεφθούμε την Ορεστιάδα και να γνωρίσουμε τον φωτογράφο Γοηγόρη Αζορίδη, μου λέει η Άννα και δεν έχω κανένα λόγο να διαφωνήσω μαζί της.*

Ξαναπαίρων λοιπόν, μετά από χρόνια, αυτό το δρόμο που οδηγεί στις βιορειοανατολικές εισαγαγίες της Ελληνικής γης και έχει συνδεθεί αδιάσπαστα με τις αναμνήσεις πολλών Ελλήνων, που έχουν υπηρετήσει εδώ ένα τμήμα της στρατιωτικής θητείας τους. Διασχίζουμε το ωραίο και γραφικό **Διδυμότειχο** με τον θολό και φουσκωμένο Ερυθροπόταμο και το κάστρο του, παρεκκλίνοντας για λίγο από την πορεία μας περνώντας από το **Πύθιο** και τον

Χαρακτηριστικό αγροτικό τοπίο.

Καλλιεργούμενοι αγροί υπάρχουν διάσπαρτοι και μέσα στους δασωμένους λόφους κοντά σε οικισμούς που σήμερα έχουν εγκαταλειφθεί, Οι δασικές νησίδες και φράκτες με λεύκες ανάμεσα στα χωράφια σχηματίζουν ένα παραδοσιακό αγροτικό τοπίο με μεγάλη οικολογική αξία.

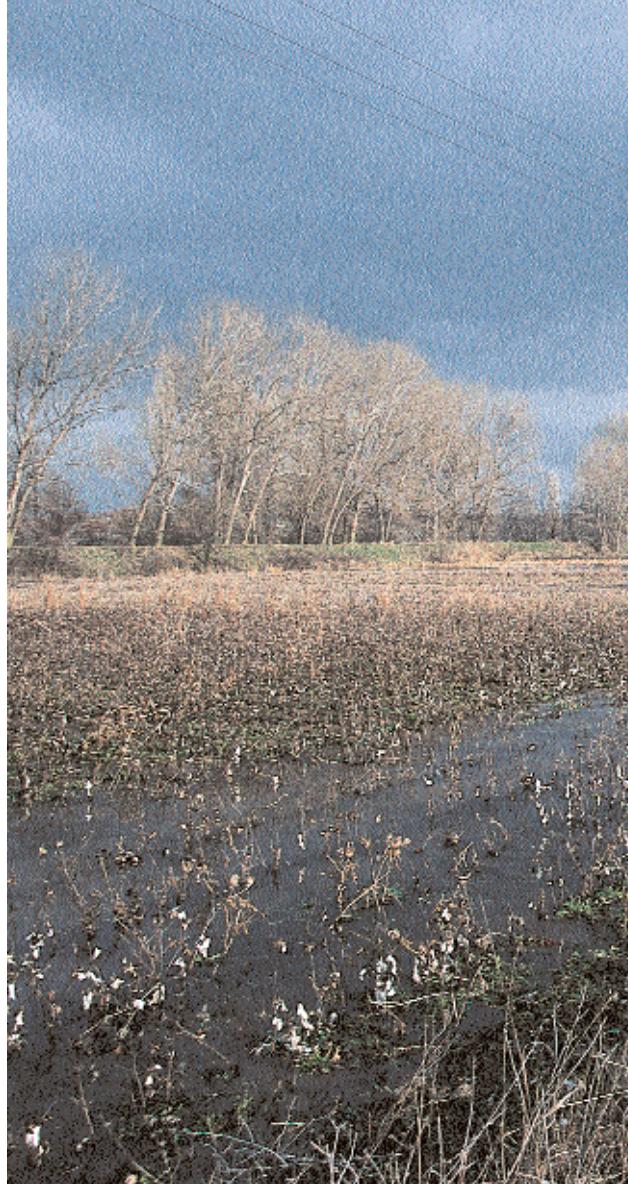
ΦΩΤ. Α. ΚΑΛΑΪΤΖΗ - ΦΩΤ ΑΡΧΕΙΟ ARKTOS IMAGES

σιδηροδρομικό σταθμό και καταλήγουμε στην εκτεταμένη και επίπεδη πόλη της Ορεστιάδας.

Είναι νωρίς ακόμα για να επισκεφθούμε το Γρηγόρη, αποφασίζουμε λοιπόν να φτάσουμε για πρώτη φορά ως τα έυχατα σημεία της Ελλάδος. Τοπία επίπεδα, αραιοκατοικημένα, λόφοι χαμηλοί με απαλές γραμμές, πεδιάδες ερημικές και απέραντες, κίνηση ελάχιστη, τόσο στα χωριά όσο και στο δρόμο. Οδηγούμε αργά, απολαμβάνομε τη βροχή και τη μελαγχολία του τοπίου, φτάνουμε στις **Καστανιές** και στο τελωνείο των συνόρων με την Τουρκία, συναντάμε τη φαρδιά και πλημμυρισμένη κοίτη του **Άρδα**, ύστερα περνάμε από τα **Δίκαια** και καταλήγουμε λίγο πιο πάνω στο **Ορμένιο**, το ακρότατο σημείο της Ελληνικής επικράτειας πριν από τα Ελληνοβουλγαρικά σύνορα. Το χωριό είναι μεγάλο, σε κάποια σημεία επίπεδο και αλλού χτισμένο σε λοφοπλαγιές, με πολλούς αυστηρούς μονοτονούς δρόμους αλλά με κίνηση μηδαμινή και πολλά υπήκτια ακατοίκητα. Το κρύο εδώ είναι τουσυχτερό, η βροχή όμως έχει σταματήσει. Αφίνουμε το Ορμένιο και συνεχίζουμε ως το τελωνείο, στα σύνορα με τη Βουλγαρία. Ερημιά κι εδώ, δυο-τρεις νταλίκες όλες κι όλες, κανένα μικρό αυτοκίνητο. Ξαφνικά συνειδητοποιώ, πως βρισκόμαστε 500 σχεδόν χιλιόμετρα μακριά από τη Θεσσαλονίκη και 1000 από την Αθήνα. Τελικά δεν είναι και τόσο μικρή η Ελλάδα ...

Νωρίς το απόγευμα συναντάμε τον **Γρηγόρη Αξορίδη** στο κέντρο της Ορεστιάδας. Μας υποδέχεται θερμά στο ηλεκτρονικό του εργαστήριο, που κάθε του σημείο είναι καλυμμένο με αναρριθμητα εργαλεία, όργανα και συσκευές. **-Μήπως μπήκαμε σε λάθος μαγαζί;** τον ρωτάω. **Που είναι το φωτογραφικό studio και ο εξοπλισμός του φωτογράφου;**

Χαμογελάει ο φίλος μας κάπως από το μουστάκι του. **-Κατ' αρχήν δεν είμαι φωτογράφος.** Η κύρια απασχόλησή μου είναι να επιδιορθώνω καθετή

που μπαίνει σε πρᾶζα. Η φωτογραφία είναι το προσωπικό μου μεράκι, η διέξοδος στον ελεύθερο χρόνο μου. Ας πάμε όμως κάποια αλλού, να δούμε και μερικές φωτογραφίες.

Μπαίνουμε σ' έναν μακρύ και στενό διάδρομο, που καταλήγει σ' έναν μικρό, υπαίθριο χώρο. Επικρατεί απόλυτη ησυχία, κανένας θύρωβος από το κέντρο της πόλης δεν φτάνει ως εδώ. Στο χώμα φυτρώνουν τριανταφυλλιές, σε διάφορα σημεία της αυλής υπάρχουν τοποθετημένα αφθονα παλιά, ετερόντλιτα αντικείμενα, δύο όρδες από κάρο, δύο μικρές μυλόπετρες, ένα σιδερένιο αλέτοι και πολλά παλιά εργαλεία. Ανάμεσά τους ξεχωρίζουμε μία μι-

κρή Ελληνική σημαία και ένα εξωτερικό τζάκι - ψηταριά. Το χώμα, οι θάμνοι και όλα τα αντικείμενα στην αυλή είναι καλυμμένα με το χιόνι των τελευταίων ημερών, το κρύο είναι έντονο.

Δύο διπλανές στενές πόρτες οδηγούν, η μία σ' ένα πλήρως εξοπλισμένο φωτογραφικό studio και η άλλη σ' ένα χαμηλοτάβανο καμαράκι. Περνάμε σ' αυτό το μικροσκοπικό δωμάτιο και αμέσως μας χτυπάει η άγρια ζέστη και η μιαρωδιά του ξύλου από την αναμμένη "μασίνα". Χρόνια είχα να δω σε λειτουργία αυτό τον καταπληκτικό τύπο ξυλόσιμπας, που κάποτε εξασφάλιζε στα νοικοκυριά, όχι μόνον

ένα ζευτό περιβάλλον μα κι ένα μοναδικής νοοτυπιάς φαγητό, άλλοτε ψημένο στο φούρνο και άλλοτε βρασμένο για ώρες στην κατσαρόλα. Φεύγει για λίγο ο Γρηγόρης και επιστρέφει μ' έναν μεγάλο αριθμό από διαφάνειες και με όλα τα απαραίτητα για την προβολή τους. Καθώς οι εικόνες εμφανίζονται μία - μία στην οθόνη, αρχίζει ένα ταξίδι συναρπαστικό σε δάση, λιβάδια, ρεματιές, ρυάκια και ποτάμια, λιμνούλες, λόφους και βουνά, τοπία φθινοπωρινά και χιονισμένα, καλοκαιρινά και ανοιξιάτικα από κάθε σημείο του Έβρου. Μια από τις πιο σημαντικές ενότητες είναι τα αγριολούσια και ιδιαίτερα οι ορχιδέες.

Οι Ορχιδέες της Δαδιάς

Cephalantera epipactoides φωτ. Γ. ΑΖΟΡΙΔΗΣ

- Γιατί ξεκίνησες Γοργόρη ν' ασχολείσαι με τις ορχιδέες; τον ρωτάω.
- Κάποτε στη δεκαετία του '60, με μια παμπάλαια Γερμανική φωτογραφική μηχανή αρχικά και μια ωσική ZENITH αργότερα άρχισα να πεξοπορώ και να εξερευνώ τον τόπο μου, που ως τότε ήξερα μόνον από τον χάρτη. Κι ενώ φωτογράφιζα διαρκώς κάθε τοπίο που μ' εντυπωσίαζε, κάποια στιγμή τα μάτια μου στράφηκαν στο χώμα. Έκεί ανακάλυψα έναν τεράστιο πλούτο από αγριολούλουδα. Κάποια από αυτά ήταν ασύγκριτα σε ομορφιά και πιο σπάνια από τ' άλλα.

Ophrys mammosa (Δεξιά) φωτ. Γ. ΑΖΟΡΙΔΗΣ

Άρχισα να τα αναξητώ και να τα φωτογραφίζω, χωρίς να ξέρω αρχικά τι ήταν. Και τότε, μέσω του WWF στη Δαδιά, τόφερε η τύχη να γνωρίσω την Δρ. Βιολόγο Κική Κατή, που έκανε την εποχή εκείνη το διδακτορικό της στη Δαδιά. Αυτή μου εξήγησε, πως όλα αυτά τα πανέμορφα λουλούδια ήταν άγριες ορχιδέες. Η γνωμιά μου μαξιτής μου αποκάλυψε τον μαγικό κόδιμο των ορχιδεών, τον πιο συναρπατικό και μυστηριώδη στο φυτικό βασίλειο. Με σύγχρονες πια φωτογραφικές μηχανές, άρχισα να τις φωτογραφίζω συστηματικά και μετά από προσπάθειες τόσων χρόνων,

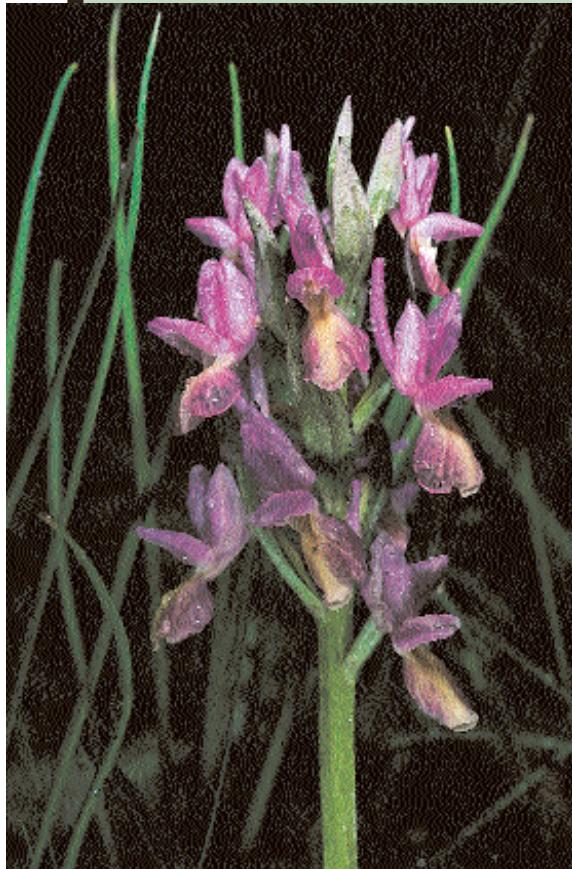

πιστεύω πως έχω φτάσει πια σ' ένα επιθυμητό αποτέλεσμα. Τον λάχιστον μπορώ να καυχηθώ, ότι έχω στο αρχείο μου φωτογραφιμένες όλες τις ορχιδέες της Δαδιάς, συνολικά 25 είδη. Τελειώνει ο Γρηγόρης τη διήγησή του και μας φέρνει ένα κειμενάκι της βιολόγου **Κικής Κατή** για τις ορχιδέες. Το δημοσιεύουμε αυτούσιο:

"*Ο κόσμος των Ορχιδέων ! Ο κόσμος των*

χώρας μας φιλοξενεί γύρω στα 155 είδη, με επίκεντρο την Κρήτη, τα νησιά και την Ν. Ελλάδα. Από αυτά, 31 είδη είναι ενδημικά, δηλαδή υπάρχουν μόνον στην Ελλάδα και πουθενά αλλού στον κόσμο ! Το Δάσος της Δαδιάς, ονομαστό για τα αρπακτικά πουλιά του, φιλοξενεί 25 είδη ορχιδεοειδών. Πώς ξεχωρίζουμε όμως μία ορχιδέα; Όλες οι ορχιδέες έχουν φύλλα με παράλληλη

Dactylorhiza romana φωτ. Γ. ΑΖΟΡΙΔΗΣ *Orchis tridentata* (Αριστερά) *Orchis coriophora* φωτ. Γ. ΑΖΟΡΙΔΗΣ

χρωμάτων, των οσμών και των αισθήσεων ! Οι ορχιδέες είναι η Άνοιξη, είναι η πανδαισία της ζωής, η αγωνία της ανθοφορίας για λήγες μόνον ημέρες ή εβδομάδες, έως ότου έρθει το καλοκαίρι, η ξηρασία και ο θάνατος. Κέντρο εξάπλωσης των ορχιδεοειδών (οικογένεια Orchidaceae) η τροπική ζώνη. Όσο ανεβαίνουμε προς βορρά, τόσο λιγοστεύουν τα είδη. Από τα περισσότερα από 20.000 είδη ορχιδέων του κόσμου, η

νεύρωση. Τα άνθη τους επίσης αποτελούνται από έναν εξωτερικό κύκλο με τρία σέπαλα και έναν εσωτερικό με τρία πέταλα, από τα οποία το μεσαίο πέφτει προς τα κάτω και αποτελεί το "χείλος". Συνήθως από το σχήμα, το χρώμα και τα στήματα του χείλους προσδιορίζουμε το είδος. Το χείλος συχνά μοιάζει με συγκεκριμένα είδη υμενοπτέρων. Ξεγελιούνται λοιπόν τα αρσενικά, ακούμπτον πάνω στο

"ψεύτικο" θηλυκό και προσπαθούν ανεπιτυχώς να το γονιμοποιήσουν. Όταν πα καταλάβουν το λάδος τους, φεύγουν για άλλο φλερτ με άλλη ορχιδέα (πραγματικό θηλυκό όπως πιστεύουν). Έτσι μέσα από μια θαυμαστή διαδικασία συνεξέλιξης, γίνεται η πολύπλοκη επικονίαση κάποιων ορχιδεών. Μεγάλη η υπομονή του φωτογράφου, διεισδυτικό το μάτι και ανοιχτά τα μάτια

έζησε και τούτη την Ανοιξη; Η αναγνώριση των ορχιδεοειδών γίνεται πάντα **επί τόπου**, με τη βοήθεια ειδικού οδηγού και μακροφωτογράφιση. **Απαγορεύεται η κοπή των ορχιδεών**, καθώς οι περισσότερες προστατεύονται από την Ευρωπαϊκή νομοθεσία. Η υπερβόσκηση, η καταστροφή των βιοτόπων τους, η χρήση φυτοφαρμάκων και λιπασμάτων, η συλλογή όλου του

Cerapias Vomeracea φωτ. Γ. ΑΖΟΡΙΔΗΣ **Orchis laxiflora** (Δεξιά) **Cephalantera longifolia** φωτ. Γ. ΑΖΟΡΙΔΗΣ

της ψυχής του, για να ξεχωρίσει μέσα στα χιλιάδες χρώματα της φύσης τη φιγούρα της ορχιδέας, που ψάχνει στο πρώτο πρωινό φως. Μεγάλη και η αγωνία του επιστήμονα που θέλει να καταγράψει τον ορχιδεολογικό πλούτο μιας περιοχής. Θα προλάβει την ανθοφορία των λόγων ημερών; Ή θα σβήστουν βυνθά τα χρώματα της ορχιδέας, χωρίς κανένας να μάθει αν

υπόγειου βιολβού για σαλέπι ή για φάρμακα, είναι οι βασικές απειλές. Γι' αυτό **μην κόβετε ποτέ μια ορχιδέα**. Δεν θα καταφέρει ποτέ να ζήσει στον κήπο σας, η μεταφύτευση δεν επιτυγχάνει. Θαυμάστε την ομορφιά, ζήστε την αγωνία της ανθοφορίας, παρακολουθείστε το παιχνίδι της αναπαραγωγής και αφήστε αυτόν τον πολύχρωμο κύκλο της ζωής να γυρίζει ξανά και ξανά!"

Καλοκαιρινή εικόνα στο Διαβολόρεμα ένας
τόπος με ξεχωριστή ομορφιά και γαλήνη.
ΦΩΤ. Γ. AZORIDΗΣ

Η ΠΕΡΙΓΓΗΣΗ ΣΥΝΕΞΙΖΕΤΑΙ

Πρωί - πρωί ο καιρός μας αιφνιδιάζει και πάλι. Το πρώτο πράγμα που αντικρίζουμε εξω από τα παράθυρα, είναι εκατομμύρια νιφάδες που στροβιλίζονται τρελά στον ουρανό του Σουφλίου. Είναι μια σφοδρή χιονοθύέλλα, που αποφασίζουμε να την απολαύσουμε εξω στη φύση.

Κατευθυνόμαστε αμέσως στη Δαδιά διασχίζοντας ένα τοπίο κατάλευκο. Εδώ συναντάμε τους παλιούς μας γνώριμους **Κώστα Πιστόλα** και **Πέτρο Μπαμπάκα**, που από το 1987, προσφέρουν σε συνεργασία με το WWF τις πολύτιμες υπηρεσίες τους, που αφορούν στην φύλαξη της προστατευόμενης περιοχής με περιπολίες, στην καταγραφή και παρακολούθηση των φωλιών των αρπακτικών, στην εξασφάλιση και μεταφορά τροφής στις ταΐστρες, στη συνοδεία επιτημώνων στο Παρατηρητήριο και γενικά στην φροντίδα κάθε θέματος που ανακύπτει στο φυσικό περιβάλλον του βιότοπου της Δαδιάς. Ο Κώστας Πιστόλας επιπλέον είναι επιφορτισμένος με την εκπροσώπηση του Οικοτουριστικού Κέντρου σε όλες τις Ελληνικές και διεθνείς εκθέσεις. Συνοδευόμενοι από τον Πέτρο ξεκινάμε μια περιήγηση στη χιονισμένη φύση. Επικεπτόμαστε αρχικά τις εγκαταλελειμμένες εγκαταστάσεις της Ιερής Μονής της Δαδιάς και κάποια υπειδία πανοραμικής θέας του χωριού. Ύστερα παίρνουμε κατεύθυνση προς Κατραντζήδες. Καθώς ανηφορίζουμε μέσα στο δάσος, το ύψος του χιονιού αυξάνει όλο και περισσότερο. Στο χώρο δασικής αναψυχής, σε υψόμετρο 350 μ., το χιόνι ξεπερνάει τα 30 εκατοστά, κάνοντας την περαιτέρω πορεία μας προβληματική. Επιστρέφουμε και παίρνουμε τον χωματόδρομο προς Κοτρωνιά, ενώ γύρω μας εξακολουθεί να μαίνεται η χιονοθύέλλα. Είναι μια εμπειρία πρωτόγνωρη στο χώρο της Δαδιάς, όλες ως τώρα οι επισκέψεις μας είχαν πραγματοποιηθεί σε θερινές περιόδους.

Χαμηλά κάτω από το δρόμο αρχίζει ήδη να αναπτύσσεται η άγρια χαράδρα του Διαβολορέματος, με κλίσεις έντονες και πλαγιές εξαιρετικά δύσβατες.

Στα σημεία που οι κλίσεις του εδάφους είναι ήπιες το Διαβολόρεμα χάνει την ορμή του, το τοπίο είναι ήρεμο και ειδυλλιακό. φωτ. Α. ΚΑΛΑΪΤΖΗ - φωτ ARKTOS IMAGES

Η κοίτη όμως του ρέματος στο βάθος της χαράδρας εξακολουθεί να είναι αιθέατη. Σε απόσταση 4 περίπου χιλιομέτρων από την είσοδό μας στο χωματόδρομο, έχουμε την πρώτη μας οπτική επαφή με το Διαβολόρεμα. Βγαίνουμε από το αυτοκίνητο και βαδίζουμε, μέσα στο χιόνι ως το χείλος της χαράδρας. Μερικές δεκάδες μέτρα χαμηλότερα, ανάμεσα στο κατάλευκο τοπίο, διακρίνουμε μια ακανόνιστη, καφεκίτινη γραμμή. Είναι το φουσκωμένο και θιολό νερό του ρέματος που κατρακυλάει με φοβερή ορμή, φέροντας στ' αυτιά μας ένα μουγκρητό υπερφυσικού θηρίου.

- Πιο κάτω ο δρόμος χαμηλώνει ως την κοίτη του ρέματος, λέει ο Πέτρος, αμφιβάλλω όμως αν θα μπορέσουμε να περάσουμε απέναντι.

Για λίγο ακόμη ακολουθούμε πορεία παραλληλη με το ρέμα, ήδη όμως ο δρόμος κατηφορίζει, βρισκόμαστε μπροστά σε μια πινακίδα που μας δείχνει ευθεία προς Κοτωνιά. Στα

δεξιά μας διακρίνεται ένας δευτερεύων δρόμος, με έντονη κλίση και άγρια νεροφαγώματα. Αφήνουμε το αυτοκίνητο και τον ακολουθούμε με τα πόδια, που βυθίζονται βαθιά μέσα στο χιόνι. Η πορεία μας δεν κρατάει πολύ, μόλις 100 μέτρα παρακάτω βρισκόμαστε στο επίπεδο του ρέματος. Στο σημείο αυτό οι κλίσεις του εδάφους είναι ήπιες, η κοίτη είναι φαρδιά κι έτσι η ορή του νερού μιούζει απατηλά ήρεμη. Τεράστια οκλήθρα, με πανύψηλους κορμούς και κλαδιά ολόευκα από το χιόνι, ορθώνονται πάνω από την επιφάνεια του νερού, χαρίζοντας στο τοπίο μια εικόνα εξαιρετικά ειδυλλιακή.

Επιστρέφουμε στο αυτοκίνητο και συνεχίζουμε για Κοτωνιά, ήδη όμως το Διαβολόρεμα λίγο πιο κάτω, δικαιολογεί απόλυτα την ονομασία του. Το νερό κυλάει ορμητικά πάνω από την τοιμεντένια κοίτη του και διστάζουμε να μπούμε σε περιπέτειες ...

Τις επόμενες δύο μέρες η βροχή συνεχίζει

αυταμάτητα, ενώ στα ορεινά οι δρόμοι έχουν αποκλειστεί από το χιόνι. Το μεσημέρι της δεύτερης μέρας αποφασίζουμε να γνωρίσουμε με το μοναδικό Πομακοχώρι του Δήμου Σουφλίου, την **Σιδηρώ**.

Από το κέντρο της πόλης ακολουθούμε τον ανηφοικό δρόμο που διασχίζει το Σουφλί, με κατεύθυνση προς Λαγοτροφείο, Γιαννούλη και Σιδηρώ. Ο δρόμος περνάει δίπλα από το Μουσείο Μετάξης και κοντά από το μεγαλόπρεπο αρχοντικό του Μπρίκα, ελίσυεται ανάμεσα σε γραφικότατες γειτονιές, με παλιά σπίτια και έντονη την αίσθηση του παρελθόντος. Στη συνέχεια συναντάει το ωραίο αγροτικό τοπίο, με τα λιβαδοτόπια και τις καλλιέργειες και λίγο πιο πάνω, τις πρώτες μικρές συντάδες της δρυός.

Μετά το Λαγοτροφείο στρίβουμε δεξιά για Σιδηρώ. Ο καλός αυφαλτούτσωμανέος δρόμος εξακολουθεί ν' ανηφορίζει με ήπιες κλίσεις και στροφές, ήδη στις πλαγιές σχηματίζονται τα πρώτα μεγάλα δρυοδάση. Ο βαρύς, μιλυβένιος ουρανός, που τόση ώρα κρέμεται πάνω από τα κεφάλια μας, φαίνεται ξαφνικά,

πως αποφασίζει ν' αδειάσει μονομάχο όλο το υγρό περιεχόμενό του. Η καταγίδα ξεσπάει τρομερή και σαρώνει για ένα δεκάλεπτο τα πάντα. Παρά τη μικρή της όμως διάρκεια τα αποτελέσματά της είναι ορατά. Καθώς πλησιάζουμε στη Σιδηρώ, περνάμε πάνω από το "Μεγάλο Ρέμα". Κάτω από τις δυο γέφυρες, - την παλιά πέτρινη και την σύγχρονη τοιμεντένια - κυλάει το ρέμα, το ίδιο άγριο και θολό, όπως το Διαβολόρεμα. Από την κατεύθυνση του χωριού φτάνει ένα αγροτικό. Βγαίνει ένας γεροντάκος, σκύβει από τη γέφυρα κι απομένει να κοιτάζει το νερό.

- Ήθελα να δω πόσο νερό κατέβασε το ρέμα, μιας λέει κουνώντας το κεφάλι του.

Φτάνουμε στη Σιδηρώ. Μας υποδέχεται σε περίοπτη θέση το Μουσουλμανικό Δημοτικό Σχολείο και αιμέως μετά ο Μίναρες. Λίγο πιο πάνω, μια μεγάλη πετρόχιτωτη Ορθόδοξη Εκκλησία εξασφαλίζει τις θρησκευτικές ισορροπίες. Χτισμένη σε υψόμετρο 500 μέτρων η Σιδηρώ είναι ένα εκτεταμένο χωριό, με ωραία θέα και σπίτια αραιοχτισμένα

Όταν το Διαβολόρεμα αγριεύει, η κοίτη του κυριεύεται από το ορμητικό νερό και η πρόσβαση προς την Κοτρωνιά είναι εξαιρετικά δύσκολη ή και αδύνατη. ΦΩΤ. Α. ΚΑΛΑΪΤΖΗ - ΦΩΤ ΑΡΧΕΙΟ ARKTOS IMAGES

Τζαμί στη Σιδηρώ, το μοναδικό πομακοχώρι του Δήμου Σουφλίου. Φωτ. Α. ΚΑΛΑΪΤΖΗ - ΦΩΤ ΑΡΧΕΙΟ ARKTOS IMAGES
Επιβλητικό δέντρο Δρυός στην Πεσσάνη με ζωή πολλών αιώνων. Φωτ. Γ. ΑΖΟΡΙΔΗΣ

μεταξύ τους, κάποια από τα οποία είναι παλιά. Στις αυλές και στους μεγάλους ελεύθερους χώρους ανάμενα στα οπίτια επικρατεί αρκετή ακαταστασία, ενώ η ανθρώπινη παρουσία αυτό το βροχερό απομετήμερο, είναι ανύπαρκτη. Πολύ θα θέλαμε τούτη την ώρα ένα καφεδάκι δίπλα σε μια αναμμένη σύμπα, δεν βρίσκουμε όμως τίποτε ανοιχτό. Αποφασίζουμε να κάνουμε λίγη υπομονή και να πιούμε τον καφέ μας στο Αναψυκτήριο της Δαδιάς.

Λίγο πριν φτάσουμε στο δρόμο για Σουφλί, μου λέει η Άννα: "Θα προτιμούσα να πάμε στη Δαδιά μέσα από την ωραία δασική διαδρομή που περνάει από Γιαννούλη. Άλλωστε μου φαίνεται συντομότερη".

Συμφωνώ απόλυτα μαζί της. πάντα μου άρεσε αυτή η διαδρομή. Ξαναπεργάμε από τα ωραία μεικτά δάση μαύρης πεύκης και δρυός, καθώς προχωράμε όμως, διαπιστώνουμε στη διαδρομή κάποιες αλλαγές. Από παντού τρέχουν ρυάκια και ρέματα θολά, το οδόστρωμα σε πολλά σημεία είναι κατάσπαρτο με υπασμένα κλαδιά πεύκων, μεγάλα και μικρά.

- Πέρασε κι από 'δω η καταγίδα, λέω στην Άννα. Είμαι περίεργος να δω, πόσο νερό θα έχει η κοίτη στο Διαβολόρεμα. Σίγουρα θα είναι περισσότερο, από την πρώτη μέρα που περάσαμε. Ευτυχώς που το τσιμέντο είναι σταθερό και επίπεδο.

Η Άννα με ακούει σκεπτική. Ξαφνικά χτυπάει με δύναμη τα χέρια της.

- Μην προχωράς πιο κάτω. Είναι αδύνατο να περάσεις το ποτάμι.

- Και πώς το ξέρεις; τη ρωτάω. Μην ξεχνάς τα ανοίγματα που υπάρχουν κάτω από την κοίτη. Θα περάσουμε.

Μάταια προσπαθεί να με μεταπείνει. Συνεχίζω ατάραχος το δρόμο μου. Δύο χιλιόμετρα πιο κάτω ανηφορίζει από απέναντι ένα αγροτικό. Ο οδηγός σταματάει στην άκρη του δρόμου και κατεβάζει το παράθυρο:

-Για πού με το καλό βρε πατριώτη;

-Για τη Δαδιά.

-Καλύτερα γύρνα πίσω, δεν περνάει το ποτάμι.

-Τόσο φουσκωμένο είναι;

-Έχει παρασύρει τα πάντα σου λέω. Άδικος

Η τοιμεντένια κοίτη και ο ασφαλτοστρωμένος δρόμος στο Διαβολόρεμα έχουν εξαφανιστεί κάτω από τεράστιους όγκους νερού. φωτ. Α. ΚΑΛΑΪΤΖΗ - φωτ ARKTOS IMAGES

κόπος.

Τον αποχαιρετάω και συνεχίζω.

-Μου φαίνεται πως τρελάθηκες, λέει η Άννα και δεν ξαναμιλάει.

-Επιτέλους κοντεύουμε. Είμαι πια περίεργος να δω πώς να' ναι αυτό το Διαβολόρεμα, λέω κεφάτα.

Στην τελική μικρή ευθεία ποιν από το ρέμα νιώθω κάτι παραξένο να συμβαίνει, παύω ξαφνικά να διακρίνω τη συνέχεια του δρόμου. Φρενάρω αμέσως και πλησιάζω με μικρή ταχύτητα. Το θέαμα που αντικρίζουν τα μάτια μας είναι απίστευτο. Δρόμος, κοίτη και Διαβολόρεμα έχουν πάψει να υπάρχουν. Στη θέση τους απλώνεται μια τεράστια έκταση νερού, που κατρακυλάει σαν φουρτουνιασμένη θάλασσα. Ο ήχος του νερού είναι φοβερός, νιώθουμε σαν να βρισκόμαστε στη βάση ενός μεγάλου καταρράκτη. Συνειδητοποιούμε ξαφνικά με τον πιο δραματικό και ζελατικό τρόπο, πόσο ανίσχυρα μπορούν να αποδειχτούν τα έργα του ανθρώπου, μπροστά στη μανία των στοιχείων της φύσης.

-Σχεδόν δεν πιστεύω στα μάτια μου, λέω στην Άννα. Ήταν αδύνατον να φανταστώ αυτή την μεταμόρφωση του ρέματος, όλον αυτό τον θηριώδη όγκο του νερού.

Το επόμενο πρωί προσεγγίζουμε το Διαβολόρεμα από το μέρος της Δαδιάς. Τα νερά έχουν χάσει ένα μεγάλο τμήμα της ορμής τους, η κοίτη έχει και πάλι αποκαλυφθεί. Ταυτόχρονα όμως έχει αποκαλυφθεί και η καταυτροφή από την μανία του νερού. Η μισή τοιμεντένια κοίτη έχει καταρρεύσει, το ίδιο και ένα τμήμα της αυσφάλτου. Ήδη οι δημοτικές αρχές Σουφλίου, με μια προειδοποιητική ταυνία έχουν απαγορεύσει την προσέγγιση.

Το ίδιο βράδυ στο δελτίο ειδήσεων κάποιου καναλιού ακούμε, ότι εξαιτίας υπερχείλισης του Διαβολορέματος, έχει αποκοπεί η επαφή με τους ορεινούς οικισμούς του Δήμου Σουφλίου. Η αλήθεια βέβαια ήταν μισή. Είχαν όντως αποκοπεί οι ορεινοί οικισμοί, αλλά μόνο από το μέρος της Δαδιάς, και όχι από την πλευρά του Σουφλίου.

ΣΤΑ ΗΜΙΟΡΕΙΝΑ ΤΗΣ ΛΕΥΚΙΜΗΣ ΚΑΙ ΣΤΙΣ ΠΕΔΙΑΔΕΣ ΤΟΥ ΤΥΧΕΡΟΥ

Λαευκίμη είναι ένας ωραίος και μεγάλος οικισμός, που απέχει 5 χλμ. από την Εθνική οδό Αλεξανδρούπολης - Σουφλίου. Χτισμένη σε υψόμετρο 200 μ. στις ΝΑ υπώρειες του όρους **Κάψαλο** (υψ. 620 μ.), έχει πανοραμική θέα, τόσο στα ορεινά όσο και στον κάμπο. Το χωριό φημίζεται για το ωραίο του κλίμα και το θαυμάσιο νερό. Δεν είναι τυχαίο όλλωστε, που στη Λευκίμη δραυτηριοποιείται η οιμώνυμη τοπική μονάδα εμφιάλωσης νερού και αναψυκτικών. Στο κέντρο της ασφαλτοστρωμένης πλατείας δεσπόζει ο πλάτανος με τη βρύνη, ενώ τριγύρω είναι διατεταγμένα παραδοσιακά καφενεία, ταβερνάκια και μπακάλικα. Πολλά είναι τα παλιά σπίτια με αξιόλογα αρχιτεκτονικά στοιχεία, ένα μάλιστα από αυτά στην κεντρική πλατεία, - δυυτικώς ερειπωμένο - επιβάλλεται με τον όγκο και την έξοχη τοιχοποιία του, που βασί-

ζεται σε πελεκητή πέτρα και μονοκόμια αγκωνάρια.

Πολύ πρόσφατα η Λευκίμη απέκτησε ένα πολύ αξιόλογο - το μοναδικό της - κατάλυμα. Είναι ο παραδοσιακός ξενώνας "**Λεύκιππος**", σε στρατηγικό σημείο της κεντρικής πλατείας. Διαθέτει 4 εξαιρετικά ευρύχωρα δωμάτια, ανά δύο σε κάθε όροφο. Όλα είναι πλήρως εξοπλισμένα, με πολύ ωραία επίπλωση και διπλά σκαλιστά κρεβάτια. Στο ισόγειο λειτουργεί ένα εξαιρετικό καφενείο, με τζάκι διπλής όψης και ευρύτατη χρήση της πέτρας και του ξύλου, ένας χώρος που αποτέλεσε μια συνολική αύσθηση καλαισθησίας και κομψότητας.

Περιηγούμαστε για αρκετή ώρα τη Λευκίμη, με μόνιμο συνοδό μας τη βροχή και ξεναγό μας τον **παπα-Σταμάτη**. Ο ευγενικός ιερέας μας μιλάει για την ιστορική πορεία του χωριού και για τις καταβολές του που ανάγονται στα χρόνια των Κομνηνών. Ύστερα επικεπτόμαστε κάποιες παλιές βρύσες και τις δύο

Διαβολόρεμα, το επόμενο πρωί της μεγάλης νεροποντής. Η μισή ταιμεντένια κοίτη έχει παρασυρθεί, ο ασφαλτοστρωμένος δρόμος χάσκει μετέωρος πάνω από το χώμα. φωτ. A. ΚΑΛΑΪΤΖΗ - φωτ ARKTOΣ IMAGES

ΦΩΤ. Α. ΚΑΛΑΪΤΖΗ - ΦΩΤ ΑΡΧΕΙΟ ARKTOS IMAGES

ΦΩΤ. Γ. ΑΖΟΡΙΔΗΣ

εκκλησίες της Παναγίας. Στην μικρή και παλαιότερη είναι σε εξέλιξη έργα συντήρησης και ανάπλασης. Η μεγαλύτερη και μεταγενέστερη βρίσκεται χτισμένη σε περίοπτη θέση, στον υψηλότερο λόφο του χωριού. Είναι ένας επιβλητικός ναός με μήκος 38 και πλάτος 18 μέτρα. Οι εργασίες ανέγερσης ξεκίνησαν το 1890 και διήρκεσαν 12 χρόνια, με προσωπική συμμετοχή των κατοίκων του χωριού. Είναι τρίκλιτη βασιλικού ρυθμού, με σύγχρονη τοιχογράφηση, τέμπλο ξύλινο αλλά λιτό και κάποιες παλιές εικόνες από την μικρή εκκλησία της Παναγίας.

Το οδοιπορικό μας στη Λευκίμη ολοκληρώνεται με μια απόπειρα χειμερινής ανάβασης στο Κάψαλο. Ο δρόμος είναι ασφαλτοπρωμένος αλλά το οδόστρωμα κατάνυπαρτο με άφθονες λακκούβες. Η διαδρομή είναι όμορφη, με ποικιλό ανάγλυφο, ρέματα, μικρά ξέφωτα και μεικτό δάσος πεύκης και δρυός. Τα πάντα είναι καλυμμένα με χιόνι, ο δρόμος δύμως εξακολουθεί να είναι καθαρός, προφα-

νώς από κάποιο εκχιονιστικό μηχάνημα. Στα 4 χλμ. συναντάμε αριστερά μας τον κατάλευκο χωματόδρομο που οδηγεί προς Βυρίνη και Πειαιάνη.

Λίγο πιο πάνω, σε υψόμετρο 310 μ., βρισκόμαστε σ' έναν αυχένα με ξύλινο οπιτάκι του Δασαρχείου και εγκαταστάσεις αναψυχής. Αναπάντεχα ο δρόμος κατηφορίζει με μεγάλη κλίση και παγωμένο οδόστρωμα. Οδηγούμε πολύ αργά με τετρακίνηση και πρώτη. Ήδη όμως οι καιρικές συνθήκες είναι πολύ άσχημες, η ομίχλη έχει καλύψει τα πάντα και ξαναρχίζει να χιονίζει. Είναι μάλλον απίθανο να καταφέρουμε να φτάσουμε στην κορυφή του Κάψαλου. Άλλωστε λίγο πιο πάνω, ένα τέτιπ της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης είναι σταματημένο στη μέση του δρόμου και περιμένει υπομονετικά να καθαρίσει ο δρόμος ως την κορυφή από το εκχιονιστικό μηχάνημα.

Δεν μας μένει παρά να επιστρέψουμε και να κατευθυνθούμε σε χαμηλότερα υψόμετρα.

Η πλατεία της Λευκίμης με τα μαγαζάκια, τη βρύση και τον πλάτανο. (Αριστερά πάνω)
Στο χαμηλότερο σημείο της πλατείας δεσπόζει ένα επιβλητικό ερειπωμένο κτίριο, χτισμένο με λαξευτές πέτρες και αγκωνάρια. (Αριστερά κάτω)
Το όρος Κάψαλο πάνω από τη Λευκίμη, με τις χαρακτηριστικές βραχώδεις απολήξεις του.

ΤΥΧΕΡΟ. Ο ΞΕΝΩΝΑΣ "ΘΡΑΣΣΑ"

Από την διαυταύρωση του Προβατάνα, στην Εθνική οδό Αλεξανδρούπολης - Σουφλίου κατευθυνόμαστε 3 χλμ. ανατολικά προς **Τυχερό**, μεγάλο και σύγχρονο οικισμό και έδρα του ομώνυμου Δήμου. Η πρώτη εικόνα που τραβάει την προσοχή μας αμέσως πριν από τον οικισμό είναι μια μακρόστενη

τρικά με τζαμαρία, έχουμε την αίσθηση πως βρισκόμαστε μέσα σ' ένα παρατηρητήριο, που είναι εγκατεστημένο καταμεσής στη λίμνη. Στο κέντρο της αίθουσας είναι εγκατεστημένο ένα μοντέρνο τζάκι, που είναι ορατό από παντού και χαρίζει στο χώρο ζευτανιά και γραφικότητα.

Η πρόσβαση στο "παρατηρητήριο" από τις κύριες εγκαταστάσεις του ξενώνα γίνεται μέσα από έναν μακρύ, υπερυψωμένο διάδρο-

Χτισμένος στην όχθη της τεχνητής λίμνης Τυχερού ο οικοτουριστικός ξενώνας "Θράσσα", είναι μια ποιοτική επιλογή για διακοπές σε συνθήκες απόλυτης ηρεμίας και γαλήνης. Το περιβάλλον είναι θαυμάσιο, οι υπηρεσίες εξαιρετικές και οι τιμές απόλυτα φιλικές, το δε πρωϊνό είναι κορυφαίο από κάθε άποψη. Φωτ. ΑΡΧΕΙΟ : ΞΕΝΩΝΑΣ "ΦΡΑΣΣΑ"

τεχνητή λίμνη, που εκτείνεται από τα ΝΑ προς τα ΒΔ με μέγιστο μήκος 800 και πλάτος 200 περίπου μέτρα. Ακριβώς δίπλα στην ΝΔ όχθη της λίμνης βρίσκονται οι εγκαταστάσεις του ξενώνα **Θράσσα**, που ανήκει στην κυριότητα του Δήμου. Από το 2000 ο ξενώνας λειτουργεί υπό την διεύθυνση της **Σοφίας Χατζησάββα**. Αποτελείται από δύο ομοιόμορφα διώροφα κτίρια με κεραμούσκεπή, που τα μπαλκόνια τους έχουν θέα προς την λίμνη. Τα δωμάτια είναι εξοπλισμένα με ωραία επίπλωση, τηλεόραση, ψυγείο και εγκατάσταση κουζίνας με όλα τα απαραίτητα. Η αίθουσα υποδοχής είναι κομψή, με καλαίσθητη διακόσμηση και δυνατότητα για καφέ ή ποτό. Η μεγαλύτερη δύμως πρωτοτυπία του ξενώνα είναι η αίθουσα προϊνού, ένας χώρος σε σχήμα κανονικού οκταγώνου, που εδράζεται σε υπερυψωμένες κολώνες, δίπλα ακριβώς από τα νερά της λίμνης. Καθώς ο χώρος περιβάλλεται περιμε-

μιο, μήκους 25 περίπου μέτρων, που επίσης περιβάλλεται με τζαμαρία. Η θέα προς τη λίμνη είναι υπέροχη, το αγγάντεμα της υγρής επιφάνειας, άλλοτε γαλήνιας και άλλοτε ταραγμένης, δρα με τρόπο αγχολυτικό και χαρίζει μια πρωτόγνωρη ηρεμία. Μεγάλο ενδιαφέρον παρουσιάζει και η παρατήρηση των πουλιών, που βρίσκονται καταφύγιο στους καλαμιώνες, στα μικρά νησάκια και στις όχθες. Υπάρχει μια διαρκής κινητικότητα από τους κοριμοράνους, τις φαλαρίδες, τους λευκοτοικιάδες και τους σταχτοτοικιάδες, που άλλοτε πετούν, άλλοτε βουτούν μέσα στο νερό και άλλοτε κινούνται ήρεμα στις όχθες της λίμνης. Κοντά τους και οι χήνες από το αγρόκτημα του Δήμου, που βρίσκεται σε μικρή απόσταση από τον ξενώνα. Αξίζει επίσης να αναφέρουμε, πως η λίμνη έχει εμπλουτισθεί με διάφορα ψάρια, όπως γριβάδια και σαζάνια.

ΦΩΤ. Α. ΚΑΛΑΪΖΗ - ΦΩΤ ΑΡΧΕΙΟ ARKTOS IMAGES

ΦΩΤ. Α. ΚΑΛΑΪΖΗ - ΦΩΤ ΑΡΧΕΙΟ ARKTOS IMAGES

Το κέντρο Οικοτεχνίας - Χειροτεχνίας στο Φυλακτό, με μερικά παραδοσιακά προϊόντα και εργάχειρα. φωτ. Α. ΚΑΛΑΪΤΖΗ - φωτ. ΑΡΧΕΙΟ ARKTOS IMAGES

Δείγματα απολιθωμένων κορμών στο Φυλακτό. (Δεξιά) φωτ. Ε. ΒΕΛΙΤΖΕΛΟΣ

Στην αντικρινή όχθη της λίμνης διακρίνονται μερικά σπίτια του οικισμού και κάποιες εγκαταστάσεις του Δήμου Τυχερού όπως, ένα υπαίθριο θεατρόκαψι, γήπεδο τέννις και ποδοσφαίρου, πισίνα και ένα εστιατόριο. Επίσης πάνω από τον ξενώνα λειτουργεί δημοτική επιχείρηση με άλογα για μαθήματα ιππασίας και περιπάτους. Λειτουργεί επιπλέον ένα δημοτικό θερμοκήπιο με βιολογική καλλιέργεια και μια πρότυπη μονάδα σηροτροφού. Στις πρωτοπόρες δραστηριότητες του Τυχερού πρέπει τέλος να αναφέρουμε τον συνεταιρισμό παραγωγής σπαραγγιών, πρότυπες δενδροκαλλιέργειες με κυδώνια, νεκταρίνια, δαμάσκηνα, τζίτζιφα και βατόμουρα, καθώς και βιολογικές καλλιέργειες εποχιακών λαχανικών. Εκτός από την πληθώρα των ανθρωπίνων δραστηριοτήτων, η ευρύτερη περιοχή του Δήμου Τυχερού έχει την εξαιρετική ιδιαιτερότητα να φιλοξενεί στο έδαφός της αναριθμητα φυτικά και ζωϊκά απολιθώματα, πολλά από τα οποία συγκαταλέγονται στα υπουργικά της Ελλάδας και της Ευρώπης. Οι κύριες απολιθωματοφόρες θέσεις στον

Δήμο Τυχερού έχουν εντοπισθεί στις περιοχές του Προβατώνα, της Λευκίμης, του Φυλακτού και της Λύρας. Πρόκειται κυριολεκτικά για ένα "Απολιθωμένο Δάσος Έβρου", για το οποίο το ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΠΑΝΟΡΑΜΑ πριν δύο χρόνια (Τεύχος 16, Ανοιξη 2000), είχε την τιμή να φιλοξενήσει ένα εξαιρετικά ομηραντικό άρθρο του Καθηγητή του Πανεπιστημίου Αθηνών και Δ/ντή Ιστορικής Γεωλογίας και Παλαιοντολογίας Ευάγγελου Βελτζέλου.

Πολλά ωραία δείγματα από κομμάτια απολιθωμένων κορμών μπορεί να θαυμάσει ο επισκέπτης στην αυλή του Κέντρου Οικοτεχνίας - Χειροτεχνίας του Φυλακτού, σε μικρή απόσταση από το Τυχερό.

ΣΟΥΦΛΙ ΜΙΑ ΠΕΡΙΗΓΗΣΗ ΣΤΗΝ ΠΟΛΙΤΕΙΑ ΤΟΥ ΜΕΤΑΞΙΟΥ

“Ακόμα και η πιο σύντομη επαφή μαζί του αφήνει μιαν ανάμνηση αξεπέραστης απαλότητας. Είναι το ζωϊκό μετάξι. Η αισθηση της υφής του είναι μοναδική και ασύγκριτη. Καμιά άλλη φυσική ή τεχνητή ίνα δεν συνδυάζει την ποιότητα, λεπτότητα και καθαρότητα του μεταξιού.”

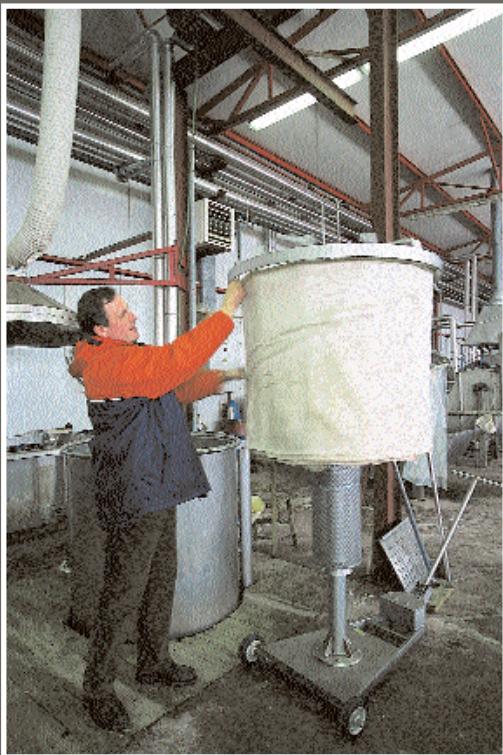
Κάπως έτοι αρχίζει το άρθρο μας. "Υφαίνοντας το μετάξι στο Σουφλί", στο τεύχος 23, Σεπτ.-Οκτ. 2001, του περιοδικού μας. Ήταν μια σφαιρική παρουσίαση τόσο της ιστορίας του μεταξιού στους αιώνες, όσο και της μεγάλης παράδοσης του Σουφλίου στη σηροτροφία και μεταξουργία. Χάρη σ' αυτή την παράδοση, το Σουφλί κέρδισε επάξια τον τίτλο της "πατρίδας του μεταξιού". Για μια εκαποντασία περίπου, από το 1850 ως το 1950, το Σουφλί υπήρξε το αδιαφίλονίκητο σηροτροφικό κέντρο, που ανταγωνίζόταν ακόμη και αυτήν την κατ' εξοχήν σηροτροφική περιοχή της Αδριανούπολεως. Σήμερα το Σουφλί δεν κατοικείται από 10.000 ανθρώπους, όπως, στα 1900. Ούτε διαθέτει τα 16.000 στρέμματα μορεώνων που καλλιεργούντο στις αρχές του 20ου αιώνα. Εξακολουθεί όμως να παραμένει το κορυφαίο κέντρο μεταξουργίας στην Ελλάδα και τα δημιουργήματά του είναι οξεπέραστα.

Στη διάρκεια της πολυήμερης παραμονής μας είχαμε την τύχη να επισκεφθούμε και να ξεναγηθούμε από τον Γιώργο Τσιακίδη στις εγκαταστάσεις της "Μεταξουργίας Τσιακίδη",

της παλαιότερης και μεγαλύτερης σήμερα Μεταξουργίας, όχι μόνον στο Σουφλί αλλά σ' ολόκληρη τη χώρα. Είναι η μονάδα, που με τους αδελφούς Γιάννη και Βαγγέλη Τσιακίδη ιδρύθηκε το 1954 και πήρε στα χέρια της τη υκυτάλη της μακρόχρονης παράδοσης του Σουφλίου στο μετάξι.

Τα πρώτα δειλά επιχειρηματικά βήματα των δύο αδελφών έχουν τη μορφή της οικοτεχνίας. Όλος ο μηχανολογικός εξοπλισμός αποτελείται από δύο ξύλινους χειροκίνητους αργαλειούς. Στα τέλη της δεκαετίας του '50 εγκαθίσταται ο πρώτος μηχανοκίνητος αργαλειός, η παραγωγή αυξάνει και αρχίζει να διατίθεται στο καπάστημα, στο κέντρο της πόλης. Με την πάροδο του χρόνου προστίθενται κι άλλοι μηχανοκίνητοι αργαλειοί, η αρχική οικοτεχνία εξελίσσεται σε μια μικρή βιοτεχνία. Η λειτουργία όμως των αργαλειών είναι θορυβώδης κι έτοι η επιχείρηση μεταφέρεται το 1965 στην είσοδο της πόλης, αφήνοντας στο κέντρο μόνον το καπάστημα. Τα χρόνια περνούν, η επιχείρηση όμως δεν εφημυχάζει, εκσυγχρονίζει διαρκώς τον μηχανολογικό της εξοπλισμό.

Το 1977 είναι χρονιά- σταθμός στην μετέπειτα εξέλιξη της μονάδας. Επωφελούμενη από τον τότε αναπτυξιακό νόμο, πραγματοποιεί μια μεγάλη επέκταση στο 3ο χιλιόμετρο Σουφλίου - Αλεξανδρούπολης, εκεί όπου και σήμερα βρίσκονται οι εγκαταστάσεις. Το 1983 πραγματοποιείται νέα επένδυση, που επικεντρώνεται στην προμήθεια υπεραυτόματων αργαλειών, που λειτουργούν χωρίς ουάτα. Είναι μια τεχνολογία αιχιμής, που φέρνει επανάσταση στα τότε δεδομένα της κλωστοϋφαντουργίας και αντικαθιστά τους παραδοσιακούς αργαλειούς, που χρησιμοποιούσαν τη ουάτα. Ήδη η μικρή οικοτεχνία του 1954 είναι μια σύγχρονη μονάδα, δεν πάνει ωτόστιο να τελειοποιείται συνεχώς. Στη διετία 1996-98 πραγματοποιεί, πάλι με χρήση αναπτυξιακού νόμου, δύο πολύ μεγάλες επενδύσεις συνολικού ύψους 1 δις δραχμών. Τη φορά αυτή στόχος είναι να κυρίωσε η συνολική αναβάθμιση της ποιότητας των υφασμάτων σε θέματα επεξεργασίας, βαφής και εν γένει φινιρίσματος. "Η Μεταξουργία Τσιακίδη" είναι πλέον μια κάθετη μονάδα, που παράγει από μεταξοκλωστή μέχρι τελικό προϊόν, που διατίθεται σε 250 περίπου καταστήματα σ' όλη την Ελλάδα αλλά και στα τρία κατα-

"Η Μεταξουργία Τσιακρή" είναι πλέον μια κάθετη μονάδα, που παράγει από μεταξοκλωστή μέχρι τελικό προϊόν, που διατίθεται σε 250 περίπου καταστήματα σ' όλη την Ελλάδα αλλά και στα τρία καταστήματα, στο Σουφλί, στην Αλεξανδρούπολη και στη Θεσσαλονίκη.

Διαδικασία αποκολλαρίσματος
(Επάνω Αριστερά)

Ψηφιακή εκτύπωση

(Επάνω Δεξιά)

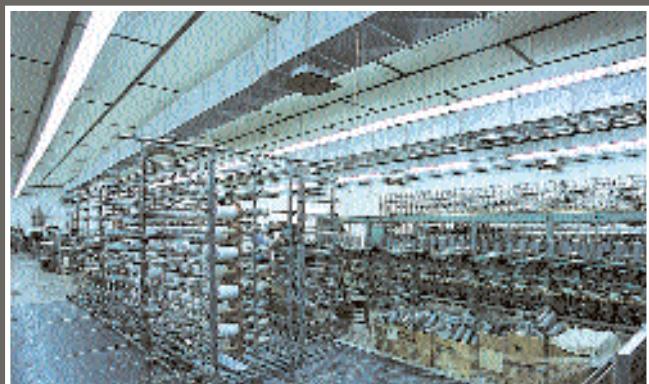
Διαδικασία Μεταξοπίας

(Επάνω)

Γενική άποψη Υφαντηρίου

(Κάτω)

ΦΩΤ. Α. ΚΑΛΑΪΤΖΗ - ΦΟΤ ΑΡΧΕΙΟ ARKTOS IMAGES

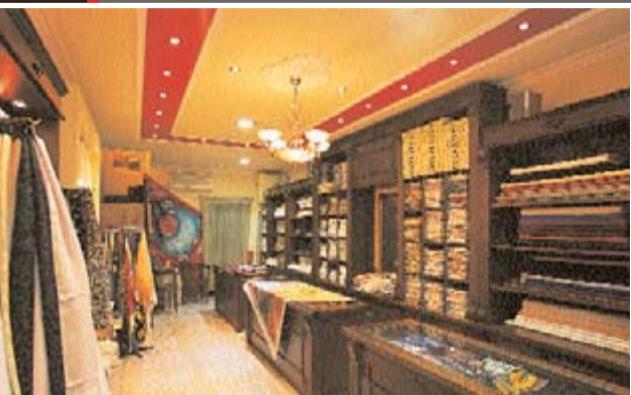

Ζωγραφική Μπατίκ μανδηλιών
(Αριστερά)

Λεπτομέρεια σχεδίου μαντηλιού
μπατίκ (Κάτω)

ΦΩΤ. Α. ΚΑΛΑΪΤΖΗ - ΦΩΤ ΑΡΧΕΙΟ ARKTOS IMAGES

Γενική άποψη καταστήματος του
Οίκου Μεταξιού Τσιακίρη στο
Σουφλί.

Όλα τα προϊόντα είναι από
αυθεντικό μετάξι κορυφαίας
ποιότητας και η ποικιλία των ειδών
είναι τόσο μεγάλη που καθιστά
δύσκολη την τελική επιλογή.

ΦΩΤ. Α. ΚΑΛΑΪΤΖΗ - ΦΩΤ ΑΡΧΕΙΟ ARKTOS IMAGES

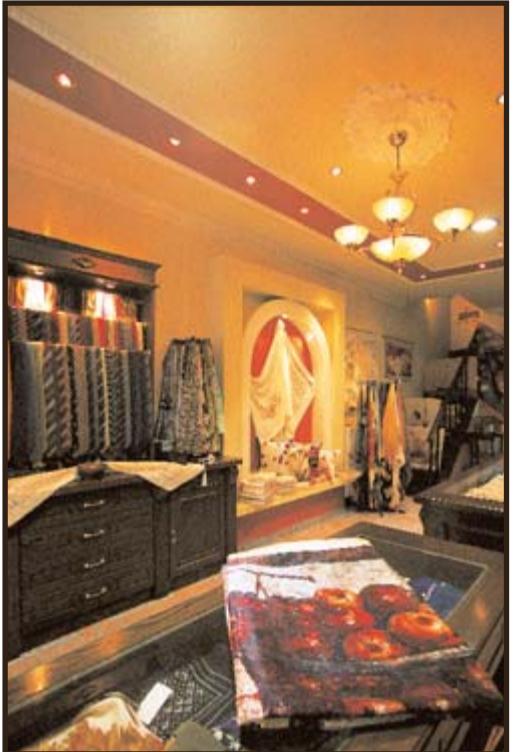

στήματα, στο Σουφλί, στην Αλεξανδρούπολη και στη Θεσσαλονίκη.

-Αυτή είναι συνοπτικά η πενηντάχρονη ιστορία της επιχειρηματικής μας δράσης, καταλήγει ο Γιώργος. Επόμενος βέβαια στόχος μας είναι η διεύρυνση της διείσδυσής μας στις αγορές του εξωτερικού, τόσο με ύφασμα όσο και με προϊόντα αλλά και αξεσουάρ μεταξιού, όπως φουλάρια, γραβάτες και μαντήλια. Κάποια απ' αυτά τα μαντήλια φέρουν την υπογραφή επώνυμων Ελλήνων σχεδιαστών με διάφορα θέματα, όπως τα ανασκαφικά ευρήματα από την Βεργίνα ή άλλους αρχαιολογικούς χώρους και φιλοξενούνται σε διάφορα μουσεία της Ελλάδας.

Σχεδιάζονται επίσης κατά παραγγελία αξεσουάρ μεταξιού με εταιρικά σήματα διαφόρων επιχειρήσεων.

Περιερχόμαστε για πολλή ώρα τις εκτεταμένες εγκαταστάσεις του εργοστασίου, με όλα τα στάδια της παραγωγικής διαδικασίας, από την επεξεργασία της πρώτης ύλης ως τα τελικά προϊόντα του μεταξιού. Τα μηχανήματα είναι τελευταίας τεχνολογίας, τεράστια και υπεραυτόματα αλλά και αρκετά θορυβώδη.

'Υστερα επισκεπτόμαστε τον "Οίκο Μεταξιού Τσιακίδη" όπου συναντάμε τον πατέρα του Γιώργου στο προσωπικό του εργαστήρι. Εδώ, σ' ένα απόλυτα ήρεμο περιβάλλον, μερικές μοδιές δεκάδες μέτρα μακριά από την τεχνολογία και του θορύβους, ο κυριος Γιάννης εξακολουθεί να ζωγραφίζει στο χέρι με την παραδοσιακή μέθοδο του "μπατάκ" σχέδια μοναδικά, που αποτυπώνονται σε μαντήλια και φουλάρια.

Στο κατάστημα του Οίκου Τσιακίδη, στο κέντρο του Σουφλίου, ολοκληρώνουμε τη συναρπαστική γνωριμία μας με τον κόσμο του μεταξιού. Εδώ φιλοξενείται όλη η τεράστια γκάμα των τελικών προϊόντων, όπως υφάσματα για αινδρική και γυναικεία ένδυση, υφάσματα για χρήσεις σπιτιού, μεγάλη ποικιλία παραδοσιακών Σουφλιώτικων εργάσιερων, καθώς και θαυμάσια εργάσιερα κεντήματα σε σχέδια βιζυαντινά με μεταξολωστή, που από άποψη ποιότητας, σχεδίων και κατασκευής είναι μοναδικά στην Ελλάδα και στον κόσμο. Φιλοξενούνται επίσης όλα τα αξεσουάρ του μεταξιού, φουλάρια, μαντήλια, πουκάμισα, εσάρπες. Συζητάμε με τον Γιώργο διεξοδικά για μια πληθώρα θεμάτων που αναφέρονται στη μεταξιογρία. Ο φίλος μας έχει βαθειά γνώση σε ότι αφορά το μετάξι και την επεξεργασία του αφού, εκτός από την μεγάλη οικογενειακή παράδοση, έχει υπουργεί στη Σχολή Κλωστοϋφαντουργίας Πειραιά, στη συνέχεια στο ΤΕΙ Κλωστοϋφαντουργίας και τέλος έχει μετεκπαδευτεί στο Κόμι, περιοχή που θεωρείται το αντίτοιχο Σουφλί της Ιταλίας. Επιπλέον είναι Πρόεδρος του Συλλόγου Φίλων Μετάξης "Η ΧΡΥΣΑΛΛΙΔΑ", που ήδη αριθμεί 180 μέλη και έχει ως στόχο τη διάσωση και διάδοση του μεταξιού. Μέχρι στιγμής ο Σύλλογος έχει στην κατοχή του 60 παλιά μεταξωτά Σουφλιώτικα εργάσιερα, που τα 15 από αυτά έχουν συντηρηθεί από το τμήμα συντήρησης του Μουσείου Μπενάκη. Ο σύλλογος πολύ πρόσφατα έχει επιχορηγηθεί από την Τράπεζα της Ελλάδας και έχει ιδρύσει Σχολή Υφαντικής με προσπτική την εκμάθηση της παλιάς υφαντικής τέχνης από τους νέους της περιοχής.

-Και οι προοπτικές να αναβιώσει η σηροτροφία στο Σουφλί ποιες είναι; τον ωράω.

-Έχω κάθε λόγο να είμαι αισιόδοξος για το μέλλον, καταλήγει ο Γιώργος. Με τη νέα πολιτική επιδοτήσεων αλλά και με τις ανημένες

Το ωραιότατο οίκημα του Α' Δημοτικού Σχολείου, κτίσμα του 1880, που πρόκειται να στεγάσει διάφορα πολιτιστικά τμήματα του Δήμου Σουφλίου. Φωτ. Α. ΡΕΚΚΑΣ - ΦΩΤ ΑΡΧΕΙΟ ARKTOS IMAGES

ανάγκες σε πρώτη ύλη μεταξιού είναι βέβαιο, πως αρκετοί κάτοικοι της περιοχής θα στραφούν και πάλι στην σηροτροφία, ώστε το Σουφλί να αποκτήσει και πάλι αντάρκεια σε παραγόμενο μετάξι και να πάψει να εξαρτάται από την εισαγωγή πρώτης ύλης από χώρες του εξωτερικού.

Συμμερίζόμαστε κι εμείς την αισιοδοξία του και προσδοκούμε να αντικρίσουμε και πάλι απέραντους μορεώνες στο Σουφλί.

Δεν έχει δύναμη ενδιαφέροντος μόνον το μετάξι στο Σουφλί. Η ίδια η πόλη είναι εξαιρετικά γραφική και ενδιαφέρουσα, χτισμένη με απαλή αμφιθεατρικότητα που σημαίνει ομαλά στον κάμπο. Η περιπλάνη στους δρόμους του Σουφλίου - όση ώρα κι αν κρατήσει - δεν κουράζει. Αντίθετα είναι μια διαρκής επαφή με ευγενικούς ανθρώπους και με πολλές εικόνες του παρελθόντος, μικρά γραφικά μαγαζάκια, παραδοσιακά σπίτια, ήσυχες γειτονιές. Πού και πού εμφανίζεται και κάποιο μεγαλόπρεπο "μπιτζικλίκι" (κουκου-

λόσπιτο), χτισμένο με χοντρούς τοίχους από πέτρα και αόκυινο τούβλο. Ένα τέτοιο εντυπωσιακό τριώδοφο κτίσιο είναι το Αρχοντικό του **Μπρίκα**, χτισμένο στα 1890 ειδικά για τις ανάγκες της σηροτροφίας. Σήμερα το κτίριο ανήκει στο Δήμο Σουφλίου και προορίζεται να στεγάσει το ιστορικό-εθνολογικό και βιζαντινό μουσείο.

Ένα άλλο εξίσου εντυπωσιακό οίκημα είναι το κουκουλόσπιτο του **Καλέση**, που σήμερα στεγάζει τον θαυμάσιο Δημοτικό Ξενώνα. Το τριώδοφο κτίσμα, συνολικού εμβαδού 490 τ.μ. χτίστηκε στα 1890 και λειτούργησε ως αποθήκη ψημένων κουκουλιών. Πολύ ωραίο κτίσμα του 1880 είναι το **Α' Δημοτικό Σχολείο** που πρόκειται να στεγάσει διάφορα πολιτιστικά τμήματα του Δήμου. Το **Παλιό Γυμνάσιο** που χτίστηκε από Γάλλους το 1906, στεγάζει ήδη το Πνευματικό Κέντρο του Δήμου και τη Δημοτική Δανειστική Βιβλιοθήκη. Πολύ φιλόδοξα είναι τα σχέδια αξιοποίησης του τεράστιου βιομηχανικού

συγκροτήματος του παλιού μεταξουργείου του Τζίβρε, που δεσπόζει στην πόλη του Σουφλίου με τον όγκο και την πανύψηλη καμινάδα του. Πρόκειται να ανακαινισθεί και να στεγάσει το πολυκέντρο πολιτισμού, με χώρους για συνέδρια και λοιπές εκδηλώσεις. Και βέβαια δεν θα πρέπει να παραλείψουμε να αναφερθούμε στο **Μουσείο Μετάξης**, που λειτουργεί στο αρχοντικό Κουρτίδη του 1885, καθώς και στις δύο μεγαλόπρεπες εκκλησίες του Σουφλίου, τον Μητροπολιτικό Ναό του Αγ. Γεωργίου που χτίστηκε το 1817 και τον ναό του Αγ. Αθανασίου, που αποπερατώθηκε το 1843 και κοσμούνται και οι δύο με αριστοτεχνικά ξυλόγλυπτα τέμπλα.

Για να επανέλθουμε στη σύγχρονη ζωή της πόλης πρέπει να πούμε ότι το Σουφλί παρέχει αρκετές δυνατότητες για ποιοτική και ήρεμη έξοδο, σε καφέ, εισπατόρια ή ταβέρνες. Ενδεικτικά αναφέρουμε το καφέ-μπαρ "Γιαχανάς", διώροφο, με πολύ ωραία ατμόσφαιρα. Στεγάζεται σε παραδοσιακό κτίριο του 19ου

αιώνα που χρησιμοποιείτο ως σησαμελαιοτριβείο. Αναφέρουμε επίσης το Καφέ "**Χαρέτσι**", που βρίσκεται στο κέντρο της πόλης και στεγάζεται σε κτίριο του 1894. Ο χώρος έχει έξοχα αναπλασθεί με πέτρα, ξύλο, ζευτά γήινα χρώματα και προσφέρει ένα εξαιρετικά ποιοτικό περιβάλλον.

Στο κέντρο της πόλης βρίσκονται πολλά κρεοπωλεία, ένα μάλιστα είναι από το 1900. Σ' αυτά ο επισκέπτης μπορεί να προμηθευτεί, όλες τις μέρες του χρόνου, εξαιρετικά ντόπια κρέατα, νοστιμώτατα λουκάνικα και την τοπική παραδοσιακή υπεισιαλιτέ τον "καβουριά". Ο επισκέπτης του Σουφλίου έχει πολλές και καλές επιλογές ευτίασης στα παραδοσιακά εισιατάρια "**Έβρος**" και "**Συμπόσιο**" με ελληνική κουζίνα και στις ταβέρνες "**Παύλος**", "**Καλύβα**", και "**Ταβέρνα Κυνηγών**" με ωραία ντόπια κρέατα, σε πολύ καλές τιμές. Και βέβαια είναι πάντα ανοιχτά τα καταστήματα μεταξωτών ειδών, που αφθονούν στον κεντρικό δρόμο της πόλης.

Το μεγαλόπρεπο αρχοντικό του Μπρίκα. Χτίστηκε στα 1890 από ειδικούς τεχνίτες, που έφερε ο ιδιοκτήτης του από την Προύσα. Η ειδική κατασκευή του εξασφάλισε συνθήκες κατάλληλες για την εκτροφή μεταξοκωλήκων και την αποθήκευση κουκουλιών. Προορίζεται να στεγάσει το Ιστορικό - Εθνολογικό και Βυζαντινό Μουσείο του Δήμου Σουφλίου. ΦΩΤ. Α. ΡΕΚΚΑΣ - ΦΩΤ ΑΡΧΕΙΟ ARKTOS IMAGES

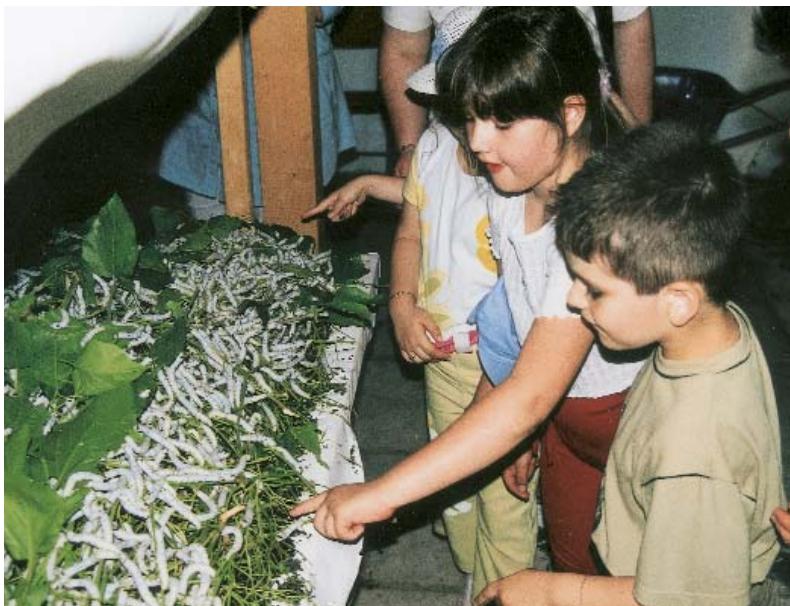
ΚΕΝΤΡΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΣΟΥΦΛΙΟΥ

Π ων αποχαιρετήσουμε το Σουφλί, επισκεπτόμαστε το **Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης** που βρίσκεται αμέσως μετά τη σιδηροδρομική γραμμή και έχει πανοραμική θέα σε όλο το Σουφλί. Στεγάζεται στο επιβλητικό κτιριακό συγκρότημα της Μαθητικής Εστίας του Εθνικού Ιδρύματος Νεότητας. Παράλληλα με την υποστήριξη του Κέντρου η Μαθητική Εστία φιλοξενεί και μεγάλο αριθμό μαθητών από την ορεινή ζώνη του Κεντρικού Έβρου και έτσι τους διευκολύνει στην πρόσβασή τους στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Το Κ.Π.Ε. Σουφλίου ιδρύθηκε το 1996 και χρηματοδοτείται από το Κοινοτικό

κατ' αρχήν τους νομούς της Ανατολικής Μακεδονίας και της Θράκης, τα νησιά του Βορείου και Ανατολικού Αιγαίου και δευτερευόντως, την υπόλοιπη Ελλάδα.

Η δράση του συνοπτικά λειτουργεί σε πέντε άξονες:

- ♦ Επιμορφώνει με σεμινάρια εκπαιδευτικούς σε θέματα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης.
- ♦ Συντονίζει θεματικά δίκτυα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης, όπως π.χ. το θεματικό δίκτυο "Πηγές του νερού".
- ♦ Αναπτύσσει τοπικές και διεθνείς συνεργασίες με οργανισμούς, συλλόγους, σχολεία, πανεπιστήμια και ομάδες πολιτών.
- ♦ Παράγει εκπαιδευτικό υλικό για την σχολική περιβαλλοντική εκπαίδευση.
- ♦ Πραγματοποιεί μονοήμερα και πολυήμερα

Γιορτή μεταξοσκώληκα. Διεξάγεται από μέσα έως τα τέλη Μαΐου κάθε χρόνο. Σ' αυτή την δραστηριότητα έρχονται μαθητές από διάφορα σχολεία και παρακολουθούν την διαδικασία εκτροφής του μεταξοσκώληκα.

ΦΩΤ. ΑΡΧΕΙΟ : Κ.Π.Ε.

Πλαίσιο Στήριξης. Είναι μια εκπαιδευτική μονάδα του Υπουργείου Παιδείας, που έχει ως στόχο την στήριξη της Σχολικής Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης αλλά και την αλλαγή νοοτροπίων και στάσεων ζωής των τοπικών κοινωνιών, προς την κατεύθυνση της τοπικής βιώσιμης ανάπτυξης και την βελτίωση της ποιότητας ζωής. Αποτελεί μέρος ενός ευρύτερου δικτύου παρόμοιων Κέντρων, που είναι έτσι χωροταξικά κατανεμημένα, ώστε να καλύπτουν με συμπληρωματική δράση όλη την Ελλάδα. Έτσι το ΚΠΕ Σουφλίου καλύπτει

προγράμματα περιβαλλοντικής εκπαίδευσης και φιλοξενεί ομάδες 30-36 μαθητών, που έχουν την ευκαιρία να ξήσουν και να εργαστούν συλλογικά.

Η εκπαιδευτική δράση του Κέντρου υποστηρίζεται από παιδαγωγική ομάδα επτά εκπαιδευτικών, που αποτελούνται από τα σχολεία της περιφέρειας, μετά από αίτησή τους, για τοία χρόνια. Για την ωτορία αναφέρουμε την παρούσα εκπαιδευτική ομάδα: Π. Κάβουρας, Γ. Καλαϊτζής, Σ. Αλεξανδρίδην, Ι. Αλεξούδη, Δ Στρατάκης, Χ. Μπαϊρας και Γ. Μπουτάκης.

Πρόγραμμα για παιδιά προσχολικής ηλικίας με θέμα την ανακύκλωση και τίτλο " Πάμε μια βόλτα στην Ανακυκλοχώρα". (Επάνω) φωτ. ΑΡΧΕΙΟ : Κ.Π.Ε.

Συνάντηση περιβαλλοντικών ομάδων στο τέλος της σχολικής χρονιάς από 1-10 Ιουνίου στον χώρο αναψυχής Κατραντζήδων, με παρουσίαση από μαθητές των εργασιών τους σε ταμπλό και ενημέρωση από τα συμμετέχοντα σχολεία όλων των εργασιών που έφεραν σε πέρας οι περιβαλλοντικές ομάδες όλων των σχολείων. φωτ. ΑΡΧΕΙΟ : Κ.Π.Ε.

Η απελευθέρωση του Αγριόγατου

Το μεγάλο κλουβί μεταφέρεται προσεκτικά από δύο άτομα και ακουμπάει μαλακά στο έδαφος. Μέστα του φιλοξενεί έναν Αγριόγατο. Είναι η τελευταία φορά που το πανέμορφο αιλουροειδές αισθάνεται γύρω του τα κάγκελα. Σε λίγο θα είναι ελεύθερο Η σιδερένια πόρτα ανοίγει. Τα λεπτά κυλούν. Το ζώο παραμένει ακίνητο στο βάθος του κλουβιού του, απρόθυμο ίνως να το εγκαταλείψει. Δεν είναι παράξενο. Από τότε που βρέθηκε βαριά τραυματισμένο, δύο μήνες τώρα, αυτό το κλουβί είναι η κατοικία του. Η αγωνία όλων κορυφώνεται. Δέκα επτά άνθρωποι, βιολόγοι, περιβαλλοντολόγοι, μέλη του Κέντρου Περιθαλψης και του WWF, εθελοντές από τέσσερις χώρες της Ευρώπης, παρακολουθούν με μάτια άγρυπνα το άνοιγμα της πόρτας. Κάποιοι με τις φωτογραφικές τους μηχανές. Μαζί τους κι εμείς.

Όσο κι αν είμαστε προετοιμασμένοι για την έξοδο του, το ζώο μας αιφνιδιάζει. Πετάγεται σαν βέλος απ' την πόρτα, μια λεπτή αέρινη σιλουέτα. Σε τρία δευτερόλεπτα εξαφανίζεται στην πυκνή συστάδα της δρυός στην κορυφή του λόφου, στον τόπο που γεννήθηκε και μεγάλωσε. Ζωντανό, υγιές και ευκίνητο, όπως πριν.

Ήταν η τελευταία μας μέρα στο χώρο της Δαδιάς, όταν μας ήρθε από το WWF η πρόσκληση να παρευρεθούμε στην απελευθέρωση ενός αγριόγατου. Δεν θα μπορούσαμε βέβαια να χάσουμε τη

ΦΩΤ.: Θ. ΜΠΑΣΤΟΥΡΑΚΗΣ

οπάνια αυτή ευκαιρία. Ας αφήσουμε όμως την πολύ πιο ειδική και αρμόδια από μας **Μαρία Γανοτή**, με την ιδιότητά της ως ιδρυτικού μέλους του "Ελληνικού Κέντρου Περιθαλψης Αγριών Ζώων", να μας περιγράψει με τρόπο αυθεντικό, το συναρπαστικό χρονικό της ίασης και της απελευθέρωσης του Αγριόγατου:

Η περιθαλψη του Αγριόγατου ήταν στοίχημα για όλους μας στο Κέντρο Περιθαλψης. Πρώτη φορά βλέπαμε οι περισσότεροι ζωντανό τέτοιο ζώο, και ήταν η πρώτη φορά που έφτανε τραυματισμένο σε Κέντρο Περιθαλψης της χώρας μας.

Τον παραλάβαμε στις 7 Δεκεμβρίου από τους συνεργάτες μας του προγράμματος WWF Δαδιάς. Τους φέναξε ο **Μηνάς Μιχαηλίδης** από το Φυλακτό, που τον βρήκε αναίσθητο στην άκρη του δρόμου, χτυπημένο από αυτοκίνητο.

Τον Μηνά τον γνωρίσαμε τη μέρα της απελευθέρωσης, ένας νέος Θρακιώτης χειριστής μηχανημάτων με ενιακοσάρα μηχανή και αναπάντεχη εναισθησία για όλα τα άγρια ζωντανά του τόπου του.

Αγριόγατα (*Felis sylvestris*)

Η αγριόγατα (*Felis sylvestris*), είναι λίγο μεγαλύτερη από την κατοικίδια γάτα με πλούσιο τρίχωμα χρώματος γκρί, γκρί - καφέ, μακρύτερο κατά τους χειμερινούς μήνες. Εχει συνήθως μαύρες ρίγες στά μάγουλα, τα πόδια, στό σβέρκο καθώς και διάσπαρτες στο υπόλοιπο σώμα . Η πιο χαρακτηριστική διαφορά της από την κατοικίδια γάτα μακροσκοπικά είναι η πολύ φουντωτή, κοντύτερη και με μαύρες ροζέτες ουρά της.

Είναι μοναχικό ζώο, με αυστηρά οριοθετημένες επικράτειες. Γεννά συνήθως 2-6 μικρά τον Μάιο, τα οποία συνήθως παραμένουν με τη μητέρα τους για περίπου 5 μήνες. Τα αρσενικά ωριμάζουν σεξουαλικά σε 1 χρόνο και τα θηλυκά σε 9-10 μήνες. Συνήθως όμως τα νεαρά ζώα γεννούν μετά το δεύτερο χρόνο ηλικίας τους και όχι κάθε χρόνο. Τρωκτικά , λαγόμορφα και μικρά πουλιά αποτελούν την κύρια τροφή της. Σχεδόν ποτέ δεν τρώει πτώματα.

Υπάρχουν τρία υποείδη - τύποι αγριόγατας: Το **Αφρικανικό** με κατανομή Αφρική και Μέση Ανατολή, το **Ασιατικό** με κατανομή Ιράν, Δημοκρατίες Κεντρικής Ασίας, Πακιστάν, Αφγανιστάν, Δ. Ινδία και το **Ευρωπαϊκό** υποείδος που υπάρχει σε χώρες της Κεντρικής και Νότιας Ευρώπης, Μικρά Ασία και τον Καύκασο.

Η αγριόγατα συναντάται σε όλη την Κεντρική και Βόρεια Ελλάδα από τη Στερεά και πάνω. Η πικνότητα πληθυσμού φαίνεται να είναι μεγαλύτερη στην Βόρεια και Ανατολική Ελλάδα και κυρίως σε παραποτάμιες περιοχές και υγροτόπους. Αγριόγατες έχουν αναφερθεί από το ύψος της θάλασσας έως σχεδόν 2000 μ υψόμετρο. Απαραίτητη προϋπόθεση για την παρουσία του είδους φαίνεται να είναι η ύπαρξη πυκνής βλάστησης (δάσος, θαμνότοπος).

Εκτός από την Κεντρική και Βόρεια Ελλάδα, υπάρχει μικρός αριθμός αγριόγατας και στην Κρήτη.

Τα ζώα της Κρήτης, φαίνεται ότι ανήκουν στο υποείδος- τύπο της Αφρικανικής αγριόγατας. Το 1996 έγινε παρακολούθηση ενός αρσενικού Κρητικού αγριόγατου με ραδιοκολλάρο για περίπου ένα χρόνο από Ιταλούς επιστήμονες σε συνεργασία με το βιολογικό τμήμα του Πανεπιστημίου Κρήτης. Ανεπιβεβαίωτες αναφορές υπάρχουν επίσης για πιθανότητα ύπαρξης αγριόγατας στην Βόρεια Πελοπόννησο.

Ο μεγαλύτερος κίνδυνος για την επιβίωση της αγριόγατας στην Ευρώπη αλλά και παγκόσμια, είναι ο υβριδισμός της με την

ήμερη γάτα και ο επακαλούμενος αφανισμός της. Αυτή η περίπτωση είναι περισσότερο έντονη σε πυκνοκατοικημένα μέρη, όπως το Ισραήλ όπου οι αγριόγατες έχουν πλέον αφανισθεί, ή η Σκωτία όπου οι "καθαρές" αγριόγατες είναι εξαιρετικά σπάνιες πλέον. Στην Ελλάδα δεν γνωρίζουμε την έκταση του υβριδισμού αλλά από δείγματα ταριχευμένων γάτων μπορούμε, τουλάχιστον μακροσκοπικά να συμπεράνουμε, ότι υπάρχει κάποια επιμειξία. Άλλοι κίνδυνοι για την επιβίωση της αγριόγατας είναι η καταστροφή των βιοτόπων (δασών και υγροτόπων) καθώς και η ανθρωπογενής θνησιμότητα. Αξίζει να σημειωθεί ότι οι αγριόγατες είναι συχνά θύματα τροχών, ενώ λιγότερο συχνά φαίνεται να σκοτώνονται από κυνηγούς.

Γιώργος Γιαννάτος,
Βιολόγος

Τα βήματα και τα άλματα του αγριόγατου προς την ελευθερία και τη ζωή

ΦΩΤ. : M. ΑΓΙΑΣΜΑΤΖΗ

Το ζώο ήταν αρσενικό ενήλικο, ζύγιζε 5.700 γραμ.. όταν έφτασε και είχε σπασμένο γοφό και κάτω σαγόνι, όπου του έλειπε και ο αριστερός κνήμοδοντας. Ο χειρισμός του ήταν εξαιρετικά δύσκολος : άγριος και καθόλου συνεργάσιμος, μούγκωζε, ξεφύσαγε και έκανε βίαιες επιθέσεις μόλις ένοιωθε κάποιον στα τρία μέτρα από το κλουβί του.

Ο μόνος τρόπος να εξετάσει κανείς τα τραύματά του ήταν να τον ναρκώσει, κάτι που για άλλα άγρια ζώα, όπως π.χ. οι αλεπούδες, δεν είναι συνήθως αναγκαίο. Έτσι απορρίψαμε γοήγορα κάθε διαδικασία επεμβάσεων με βίδες, πλάκες κ.λ.π. που θα ακολουθούσε ένας κτηνίατρος για μια γάτα με τα ίδια τραύματα. Κάτι τέτοιο θα χρειαζόταν συχνές αλλαγές που θα δημιουργούσαν φοβερό στρες στο ζώο, καθώς και σοβαρή επιβάρυνση από τις αλλεπαλλήλες ναρκώσεις. Με εμπιστοσύνη στην μοναδική ικανότητα των άγριων ζώων για αυτοίσα, του τοποθετήσαμε έναν εξωτερικό νάρθηκα στον γοφό από vettflex (κτηνιατρικός ελαστικός επίδεσμος), βάλαμε το ειδικό μεταλλικό κλουβί ασφαλείας σε απομονωμένο χώρο και τον πλησιάζαμε μια φορά τη μέρα για να αλλάξουμε το υπόστρωμα από λουρίδες εφημερίδας, να τον ταιζούμε και να τον δόσουμε τη φαρμακευτική του αγωγή. Και φυσικά όλα αυτά χωρίς να ερχόμαστε σε άμεση επαφή μαζί του, γιατό και συνεχίζουμε να έχουμε από δέκα δάκτυλα και δυο μάτια ο καθένας. Το κλουβί ήταν χωρισμένο στα δυο και τον περνούσαμε κάθε φορά στο καθαρισμένο μέρος. Η τροφή του μέχρι να δέσει το σαγόνι από μόνο του ήταν υροποιημένη και, επειδή καθόλου δεν του άρεσε, τον ταιζόμει με έναν μακρύ καθετήρα στερεωμένο σε σωλήνα και εφτύραμε μια πατέντα για να κάνουμε τις ενέσεις από απόσταση. Όταν έδεσε το σαγόνι, ο γάτος είχε χάσει ενάμιση κιλό και συνέχιζε να αρνείται να φάει, μέχρι που βάλαμε στο κλουβί του ένα νεκρό φαρδύ. Σε πέντε λεπτά υπήρχαν μόνο λίγα πούπουλα κι από τότε άρχισε να τρώει κανονικά, ακόμα και γατοτροφή.

Στις 4 Φλεβάρη το μικρό θηρό θορόι φορτώθηκε στο τραίνο για Βιρτώνεια όπου την επόμενη το πωρί τον παραλάβαμε - ήμασταν ήδη εκεί για απελευθέρωση κύκνων και αρπακτικών φιλοξενούμενοι του Κέντρου Πληροφόρησης Κερκίνης η **Μαργαρίτα Αγασιματζή**, ο **Κώστας Στράμπη**, ο **Σταύρος Γανωτής** και η **υπογράφουσα**. Στη Δαδιά μας περίμεναν οι παλιοί μας συνεργάτες και φίλοι. Το Διαβολόρεμα είχε πλημμυρίσει, γέφυρες είχαν γκρεμιστεί, η πεδιάδα του Δέλτα έμοιαζε με θάλασσα.

Εμείς φάγαμε το βράδυ τα γνωστά κοφίδια της Δαδιάς, ο γάτος ένα κιλό κιμιά και το πωρί κατεβήκαμε στο Φυλακτό για την απελευθέρωση.

Έφυγε και δεν μας είπε ούτε ένα "γειά" Καλή του τύχη.

ΕΚΠΑΖ (Ελληνικό Κέντρο Περίθαλψης Άγριων Ζώων)

Το Ελληνικό Κέντρο Περίθαλψης Άγριων Ζώων είναι η παλαιότερη αυτού του είδους δραστηριότητα στην ανατολική Μεσόγειο και ένα από τα μεγαλύτερα νοσοκομεία άγριων ζώων της Ευρώπης. Ήδη από τα μέσα της δεκαετίας του '80 οι άνθρωποι που το στελεχώνουν ως σήμερα να περιθάλπουν ζώα της άγριας πανίδας με σκοπό την επανένταξή τους στη φύση. Προσπάθεια δύσκολη μιας και δεν υπήρχε προηγούμενη γνώση σε αυτόν τον τομέα στη χώρα μιας και ήταν εξαιρετικά περίπλοκο να βρεθούν χώροι φιλοξενίας των νοσηλευόμενων ζώων.

Χρησιμοποιήθηκαν αρχικά φοιτητικά σπίτια και βιομηχανικές αποθήκες στην Θεσσαλονίκη, σπίτια πάλι στην Αθήνα, ένα παλιό αρχοντικό στην Αίγινα και αργότερα οι πρώην φυλακές Αιγίνης.

Επιτέλους το 2000 ολοκληρώθηκε το νέο κτίριο στην Αίγινα, με χρηματοδότηση από την Ε.Ε μέσω ΥΠΕΧΩΔΕ. Το κτίριο ανήκει στην Νομαρχία Πειραιώς, που το παραχώρησε για χρήση στο ΕΚΠΑΖ. Στα περισσότερα από 15 χρόνια λειτουργίας του έχει περιθάλψει χιλιάδες άγρια ζώα, κυρίως πουλιά αλλά και χελώνες, χαμαιλέοντες, κουνάβια, αλεπούδες, τσακάλια, καθώς και έναν αγριόγατο.

Ένα ευρύ δίκτυο συνεργατών υποστηρίζει την παραλαβή και αποστολή των ζώων στην Αίγινα και από τα πιο απομακρυσμένα σημεία της χώρας. Στη Θεσσαλονίκη λειτουργεί εδώ και χρόνια παράρτημα Α' βοηθειών σε συνεργασία με την Κτηνιατρική Σχολή. Στην Αθήνα λειτουργεί

γραφείο και σταθμός Α' βοηθειών.

Μεγάλη είναι η συμβολή του ΕΚΠΑΖ στην περιβαλλοντική εκπαίδευση.

Εκατοντάδες μαθητές το επισκέπτονται και παρακολουθούν απελευθερώσεις των

αποθεραπευθέντων ζώων Επίσης το ΕΚΠΑΖ έχει

αναδειχθεί σε σημαντικό συνομιλητή της πολιτείας όσον αφορά σε θέματα

προστασίας της Άγριας φύσης.

Ένα από τα σημαντικότερα

Ο αγριόγατος ναρκωμένος κατά τη διάρκεια της περίθαλψης του στο ΕΚΠΑΖ. φωτ: M. KONTOGIANNATOU

κεφαλαια του ΕΚΠΑΖ είναι οι εθελοντές του, από όλη την Ελλάδα και τον κόσμο. Δυστυχώς τα λειτουργικά του έξοδα είναι τεράστια. **Η στήριξη από τους πολίτες με δωρεές και χορηγίες αποτελεί προϋπόθεση για την συνέχιση της λειτουργίας του.**

Τηλέφωνα επικοινωνίας :

Θεσσαλονίκη :2310 724969

Αθήνα : 210 9520117

Αίγινα : 22970 31337

Κινητά : 6972 664675, 6977 231983

Εθνική Τράπεζα Ελλάδος: 241/296016-88

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Το ταξίδι στον μακρινό Έβρο έχει τελειώσει. Μετά τις νεοροποντές και τις χιονοθύελλες το απομετρημένο είναι η λιούλουστο, υπέροχα φωτεινό. Έτοι ακριβώς είναι και η διάθεσή μας, αισιοδοξη και ευχάριστη. Αφήνουμε πίσω μας ένα θαυμάσιο οικοσύστημα, που οι τύχες του βρίσκονται σε καλά χέρια. Μεριμνούντινοι αδιάκοπα γίγαντες φορείς, επιστήμονες, εθελοντές, πολιτεία και κυρίως οι κάτοικοι του Έβρου που γεννιούνται, ζουν και αγαπούν αυτό τον τόπο. Έτσι ας δούμε και όλοι εμείς, οι περιηγητές της Ελληνικής φύσης, τη Δαδιά και όλη τη Ελλάδα. Με αγάπη, σεβασμό και ενημέρωση, με έργα απλά, μικρής κλίμακας και συμβατά με το περιβάλλον.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ: Είναι πολύ μακρύς ο κατάλογος των ατόμων και φορέων που με τις βοήθειές τους, συνέβαλαν αποφασιστικά στην ολοκλήρωση του άρθρου.

Θερμά ευχαριστούμε λοιπόν:

-Την ομάδα του WWF Ελλάς, γραφείο Δαδιάς και πιο συγκεκριμένα: **Γ. Κατσαδωράκη, Θ. Σκαρτσή, Κ. Ποϊδαζίδη, Γ. Αραμπατζή, Δ. Αναστοπούλου, Φ. Τσιατάλτζιαλη, Δ. Αλεξίου,**, για τις πολύτιμες πληροφορίες και την αιμεριώση συμπαρασταση στο έργο μας.

-Τους νομαρχιακούς υπαλλήλους και φύλακες της Προστατεύμενης Περιοχής **Κ. Πιστόλα και Π. Μπαμπάκα**, για τις ξεναγήσεις, πληροφορίες και φωτογραφικό υλικό.

-Την **Μ. Γανωτή** και τον **Γ. Γιαννάτο** από το Ελληνικό Κέντρο Περιθαλψης Αγρίων Ζώων για την άμεση ανταπόκρισή τους.

-Την **Μ. Αγιασματζή** για την παραχώρηση του φωτογραφικού της υλικού.

-Τον **Γ. Αξορίδη** για την πολύτιμη συμμετοχή του με το φωτογραφικό του αρχείο.

-Τον Ολλανδό Ορνιθολόγο **Ben Hallmann** για την άμεση αποστολή πληροφοριακού υλικού.

-Το Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Σουφλίου.

-Το Δημοικό Συνεδρούμενο "Το KOYKOULI" και τους Οικοτουριστικούς Ξενώνες Δαδιάς και "ΘΡΑΣΣΑ" για την αξέχαστη φιλοξενία τους.

-Τους Δημάρχους Σουφλίου **Μηνά Στεφάνου** και Τυχερού **Γιώργο Δημούτη** για τη συμπαραστασή τους.

Τέλος τον "**Οίκο Μεταξιού Τσιακίδη**" και

προσωπικά τον **Γιώργο Τσιακίδη** για την πολύπλευρη στήριξη του έργου μας καθώς και την Μεταξουργία **Σαρδινίδη**.

ΧΡΗΣΙΜΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ (25540)

WWF Ελλάς, Γραφείο Δαδιάς: 32210
(Αθήνα 210/3314893)

Κέντρο Ενημέρωσης Δαδιάς: 32209

Γραφείο Περιβαλλοντος Δαδιάς (Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Έβρου: 32210

Δασαρχείο Σουφλίου: 22656

ΑΠΟΣΤΑΣΕΙΣ ΣΟΥΦΛΙΟΥ : **Από Αλ/πολη**: 70 χλμ. **Από Θεσ/νίκη**: 380 χλμ., **Από Αθήνα**: 880 χλμ.
ΑΠΟΣΤΑΣΕΙΣ ΔΑΔΙΑΣ : **Από Εθνική Οδό**: 6 χλμ. **Από Σουφλί**: 13 χλμ.

ΔΙΑΜΟΝΗ

ΣΟΥΦΛΙ

-Δημ. Ξενώνας "KOYKOULI".

Τηλ: 25540/22400

-Ξενοδοχείο "ΟΡΦΕΑΣ" Τηλ: 25540/22922

-Ξενοδοχείο "ΕΓΝΑΤΙΑ" Τηλ: 25540/24124

-Παραδοσιακός ξενώνας "ΣΗΡΟΤΡΟΦΕΙΟ" (Θα λειτουργήσει σύντομα) Τηλ. 25540/20060

ΔΑΔΙΑ : Οικοτουριστικός ξενώνας Δαδιάς

Τηλ: 25540/32263

ΛΕΥΚΙΜΗ : Παρ. Ξενώνας "Λεύκιππος"

Τηλ: 25540/33313

ΤΥΧΕΡΟ : Οικοτουριστικός Ξενώνας "ΘΡΑΣΣΑ" Τηλ: 25540/20080

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

-Κ. Ποϊδαζίδης, Θ. Σκαρτσή, Γ. Κατσαδωράκης, 2002 "Σχέδιο Συστηματικής Παρακολούθησης της Προστατεύμενης Περιοχής του Δάσους Δαδιάς-Λευκάμης-Σουφλίου" WWF Ελλάς, Αθήνα.

-Τ. Αδαμακόπουλος, Σ. Γκατζογιάννης, Κ. Ποϊδαζίδης "Ειδική Περιβαλλοντική Μελέτη Δάσους Δαδιάς" WWF Ελλάς, Αθήνα 1995

-B. Hallmann, "The Dadia -Forest: a reserve for endangered birds" KAI "Dadia overview"

-N. Πέτρου, "ΕΙΚΟΝΕΣ ΑΠΟ ΤΗ ΔΑΔΙΑ", εκδ. KOAN, 3η έκδοση, Αθήνα 1997

-Φ. Κατσιγιάννης, "Δάσος Δαδιάς, τοπίο και άγρια ζωή", εκδ. έγχρωμον, Πάτρα, Νοέμβριος 2001

-M. Πατέλης, "Σουφλίου Εγκώμιον" εκδ. Πολυποτ. Αναπ. Κέν. Θράσης Ξάθη, Απρίλιος 2000

-ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΠΑΝΟΡΑΜΑ, τεύχος 160-230/00-01

-“Σουφλί, Μεταξένια Πολιτεία”, εκδ. ΕΒΡΟΠΑΡΑΜΑ, Αστικός Συνετ. Οικοτουριστικής Ανάπτυξης.

μεταξουργία Σουφλίου ΣΑΡΔΑΝΙΔΗΣ ΛΕΩΝΙΔΑΣ & ΥΙΟΣ Ο.Ε.

Η μεταξουργία «Σαρδανίδης Λεωνίδας & Υιος Ο.Ε.» δημιουργήθηκε στο Σουφλί το 1977.

Από τότε μέχρι και σήμερα παράγει μεταξωτά, υφαντά και κεντήματα, αναβαθμιζόντας συνεχώς τον εξοπλισμό της, μοναδικά σε ποιότητα και φινέτσα. Γραβάτες, μπόλιες, υφάσματα, σεμέν, τραπεζομάντηλα είναι μερικά από τα προϊόντα της που «ταξιδεύουν» στην Ελλάδα αλλά και το εξωτερικό.

Στο κατάστημα λιανικής, στο κέντρο του Σουφλίου, θα βρείτε μεγάλη ποικιλία σε όλα μας τα είδη σε αποκλειστικά σχέδια και χρώματα.

- **ΠΑΡΑΓΩΓΗ :**
ΒΑΣ. ΓΕΩΡΓΙΟΥ 335 ΣΟΥΦΛΙ
ΤΗΛ. 25540/22169
- **ΔΙΑΘΕΣΗ:**
ΠΛ. 25^η ΜΑΡΤΙΟΥ, ΣΟΥΦΛΙ
ΤΗΛ. 25540/23356, 24169
e-mail : metaxi@ttt.gr
www.metaxi.com.gr